

עֵתֶר | טז

ניגון הלימוד | אלול תש"ף

עורכים: אבישר וסיון הרשפי

גליון זה רואה אור לזכרה של יוכבד ברזלי

מיסודו של מבווע

מקימו ועורכו הראשון

יעקב אבן-חן ז"ל

כתב העת יצא לאור
בתמיכת מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

עריכה לשונית וניקוד: דוד הרבנד
ציור השער וכל האומנות בגיליון: הדס שקדי
תמונת שער: שמן על בד, 75X70
צילום עבודות האומנות: שילה כינרתי
עיצוב גרפי: מיכל קוטנר

©

כל הזכויות שמורות

עתר
יוצא לאור על ידי עמותת מבוע

אלול תש"ף (2020)

כתובת המערכת: atar670@gmail.com

הפקה:

הוצאת מכללת הרצוג - תבונות

המכללה האקדמית הרצוג

אלון שבות 9043300

טל' 02-9937333

פקס' 02-9932796

דוא"ל: tvunot@herzog.ac.il

ISSN 0541-5829

סדר הדברים

5		דבר העורכים
7		לזכרה של יוכבד ברזלי
10	אקורד סיום	שריטת ברזלי
11	(ריסים שחורים וארוכים)	
12	על תרגומי שירה	אביגיל ברזלי
		לוחות לְבִי יֵשׂא מִדְּבָרוֹת
17	אורייתא	אריאלה נידס־פרץ
19	עץ חיים	
	(הלילה חלמתי)	חרות לוביץ'
20	(רציתי לברוא עולם)	
21	(הלוא אמרתי לך)	
22	אותיות פורחות	בנימין גל
23	מתוק האור	
24	קורבן התמיד	ש' רוזנבלום
26	ביניש: שיעור ה	גאי קראון
28	המצורע בבית המדרש	
	תורה עושה בי	סיון הר־שפי
30	חברותא	
31	בלי מילים	
32	האיש משה	
33	סחרחורת מרומים (סיפור)	שפי רוזנצוויג
36	אשובה	נתנאל לאור
38	דיוקן של אבא	צביקה גרץ
40	תפילין	אהרלה אדמנית
	(קול השופר)	ענת גנאור
41	(כשהייתי אברהם)	
42	(בין השמשות)	
	כמו אצבע על תורה	סבינה מסג
	צפת, מירון	
43	נחל ראש פינה	
	אבו תור, מכולת	
44	טבריה, בַּתְחַנָּה	
46	טבריה	
47	תיירת	
48	שיעור א	אבישר הר־שפי
49	הדרך	עמיאל ירחי
50	דחפים (סיפור)	מאירי דמסקי
52	תניא	בן ציון גולדשטיין

צִלְלִים נִבְעוּ כְּדֵיוֹ מְגוּפֵי
רננה אייזנברג

55	(השירה היא אגן)	
56	(ולהרף קל הבנתי)	
57	שירת העצבים	שורי חזן
58	פרק שירה חומשי	יוסי סוויד
59	סגולה למכוון	
60	מאיזה עץ עושים גיטרה	
	ערש	מוריה אשכנזי-רוזנבלום
62	איים	
63	שיר קטן בלילה	
64	בחדר המוזיקה	חרות לוביץ'
66	נחל בדידות	
67	פעימות	
68	הדים לתווי נדודים	איתן ש' דקל
69	(ואחרי ימים רבים בהם לא כתבתי)	רות גלעד
70	(שישאר בגרוני)	
71	(בלובן השלג האין סופי)	בניה אמיד
	(בוקר)	
72	(כדי שנחדל לספור)	
73	סונטת סתיו	שחר-מריו מרדכי
74	בית קיי	
	בפינות העלומות	איריס שני
76	על פני הבוץ הכבד	
77	כאן בהיכלות חסדך	

אין הלב חסר אֵלָא

81	כל התורה	אפרת בן-יהודה לוי
82	יהא הגוף	חגית מנדרובסקי
83	פנימה	
84	התעוררות	
85	אישה שפצעה נסתרים	
87	זאת אחותי (סיפור)	י' לירם
95	אש זרה	אסתר קמרון
	(עשיתי כל מה שצריך)	
97	(מי יתנני שמאן, צדיק, בעל שם)	
98	תלושה	
99	(אל תאמרו)	
100	צדפים	גאולה שינה
101	להחזיק את התקרה	
102	ממעמקים	ורד טוהר
104	הסדר החדש	עמיר עקיבא סגל
105	(שרפים בכול)	גאולה הודס-פלחן
	(בלילה הכביר לא זיהינו)	
106	(אין היש מתמלא אלא מן האין)	
107	על אודות האומנית והאומנות	

"יודע נגן - במקרא"
(מדרש שמואל יט, יח)

דבר העורכים

בחרנו לגעת בגליון זה בשני נושאים שונים, ולכתחילה - ללא קשר ביניהם, אלא מתוך העניין העמוק שמצאנו בשניהם: לימוד התורה ועולם הניגון. השירה, כך נדמה, נוגעת בשורשה בזה גם בזה; יש בה ממד מוזיקלי מובהק ויש בה ממד של תורה - מסורת כתיבה וחיידוש, נגלה ונסתר, ושאיפה לתיקון אדם ועולם.

ניגון, שירה ותורה - מקורם גבוה מעל גבוה, והם עומדים כולם במתח שבין קול לדממה כשתי צורות של נוכחות אלוהית, שואלים על האפשרות לגלות פנים בשאינו נתפס: "שְׁרָתִי שִׁיר קָטָן עַל אֲזִנְךָ בְּלִילָה [...] שְׁתַּקְתִּי אֶת כְּלוֹי"; "מִכָּל הַסְּפָרִים נִמְחָקוּ הָאוֹתוֹת"; "עַל שְׁפָתַי / שְׁלֵהֶבֶת הַמֶּלֶךְ עֲרִטִילֶאֱיִת רוֹקְדָת, / וּמִבְקֵשׁ בְּרִקְ-אֱלֹהִים דְּרָכֵי לְרֹדֶת / כְּדֶרֶךְ כְּלֵי קוֹלֵט, נֶצֶב עַל הַר סִינַי".

בשער המוקדש לניגון תוכלו לקרוא על כיוון הכלים, על לידת הקול, על הפיזיות של כלי הנגן ומעשה הנגינה. על יכולת הניגון לדובב את הרגש - "דַּע לְךָ שֶׁכָּל עֶצֶב וְעֶצֶב / יֵשׁ לוֹ נֶגוֹן מִיַּחַד מְשֻׁלוֹ". על מקומה של המוזיקה בין הרוחני והמאגי - "קֶסֶם קְדַמוֹנִי: / שְׂרָבִיט צְלִילִים מְכֻשָׁף", לבין הנפשי והקונקרטי - "מִתְכַּת חֲמָה / רְטוּבָה מְנֻשְׁפָּה וּמִבְכִּי". על קולות הזמן - "קוֹל הַשׁוֹפָר קוֹדֵחַ", ועל ניגון הטבע - "מִסְתוֹרֵד שְׂדֵה עִם קֶצֶה-עֵנָן, וּמְחַלֵּץ / בְּכִי-מְנַצֵּחַ-עַל-תְּזַמְרָת".

בשער המוקדש ללימוד התורה תוזמנו לקרוא על מתיקות חוויות ילדות ראשוניות של לימוד התורה, על "גופי תורה" - הפיזיות של ספר התורה ומקום הלימוד, ועל דיוקנותיהם היקרים של אבות וזקנים מוסריה: "אֲנִי עוֹד יוֹשֶׁבֶת עַל בְּרַכֵּי אָבִי מְאִיזָה לְקוֹלוֹ מִמְתִּיקָךְ בְּטַעֲמִים, מְלַקֵּטת סְפָרִיּוֹת מְסוּלִיּוֹתַי, יוֹנְקַת תּוֹרַת פִּי", וכן על תורה שמגולמת בטבע ובבריאה: "קֶרֶן אֹרֶךְ מִתּוֹךְ תְּשֻׁרָה / עוֹבְרַת עַל הַכְּנֶרֶת / כְּמוֹ אֲצִבַּע עַל תּוֹרָה...", "כְּשֶׁתְּחַלּוֹן נִפְתַּח אֶל בְּרֵאשִׁית בְּרָא / וּמִמְסַגֵּר אֶת הַמִּירוֹן / כְּמוֹ שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית".

לא פחות מכך, נוכחת ביצירות מורכבות המפגש עם התורה - "תּוֹרָה עוֹשָׂה בִּי אֵי שְׁקֵט / וְעוֹשָׂה בִּי רָעֵב. / אֲנִי קָמָה, מִתְחִילָה

לְחַפֵּשׁ, "אֱלֹהִים שְׁלִי צְפוּף לוֹ בְּתַחוּם שְׁבֵת וְהוּא רוֹצֵה לְצֵאת".
שירים שונים מביעים את הכאב שבהתנגשות בין התורה לבין
נפש ומציאות חיים – כאב "המצורע בבית המדרש", ה"מצורעת
מחוץ למחנה": "אֲנִי מִתְאַבֵּל / עַל הַמַּחֲנֶה שֶׁגִּרְשֵׁנִי / עַל הַשָּׁעַר
שֶׁנִּסְגַּר עָלַי [...] / אֲנִי מִתְאַבֵּל / עַל הַפְּרָדֵס שֶׁעֲקַרְתִּי / עַל הַכֶּרֶם
שֶׁהִשְׁחַתֵּי"; "טָרַף טָרַף / טָרוּף נְטֻרְפֵת / וְאֵין תּוֹרָה וְשִׁגְעוֹן בְּכַפִּיפָה
אֲחַת". מנייה וביה עולים החיפוש אחר חיבור חדש עם התורה,
הייחול ל"תורה חדשה", והמשאלה לטעום בתורה את ההבטחה
"דְּבַשׁ וְחֵלֶב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ",

"הַעֲרַב־נָא, ה' אֱלֹהֵינוּ, אֵת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ".

תערב עליכם קריאתכם.

גיליון עתר זה מוקדש לזכרה של יוכבד ברזלי

יוכבד נולדה בהמבורג בסוף שנת 1928, י"ד בטבת תרפ"ט, בשם ייני פולק, בת זקונים אחרי שני בנים ובת, להוריה אמה (אסתר) ויולי (בנימין) פולק. היא גדלה בבית מוזיקלי – אימה הייתה מורה לפסנתר, שני אחיה ניגנו בכינור, והמוזיקה מילאה את הבית בכל שעות היום. בשבת הבנים היו שרים במקהלת בית הכנסת, ובבית שרו כולם זמירות בארבעה קולות.

החיים היפים והשלווים החלו להתערער כשהייתה בת 4 והנאצים עלו לשלטון, אבל עד ליל הבדולח היא לא הייתה ממש מודעת למה שמתרחש מסביבה ולא הרגישה איום או פחד. בית הספר היהודי לבנות שבו למדה בכיתה ה' התאחד עם ה'תלמוד תורה' לבנים מפני שהכיתות החלו להתרוקן מתלמידים וממורים, וייני החלה לחוש בחוסר היציבות, באווירת העצבות ובחששות ממה שעלול להגיע. אביה פוטר מעבודתו והוריה החלו לחשב דרכים איך למלט את בני המשפחה. האח הבכור, אדו, נסע עם עליית הנוער חודש לפני ליל הבדולח, לאחים מרים ואהרן השיגו סרטיפיקטים, וההורים עצמם, עם בת הזקונים שהייתה אז בת 10, הצליחו לרכוש כרטיסים לאונייה שהפליגה לצילה בדצמבר 1939. כאשר האונייה עזבה את הנמל בהמבורג האחים מרים ואהרן נפרדו מהם בדמעות ונשארו על הרציף. ההורים ידעו שאינם יכולים לוותר על ההפלגה, אבל דאגו מאוד שאם משהו ישתבש הם לא יהיו לצידם. זו הייתה פרידה טראומטית שהשאירה את רישומה על ההורים במשך זמן רב.

עם המעבר לצ"לה, נגמרה הילדות והחלה תקופה חדשה בחיי ייני. ההתחלה הייתה קשה מאוד, בלי כסף ובלי כל הרכוש שנשאר בגרמניה, אבל בעזרת בני דודים שקיבלו אותם שם ובסיוע הקהילה היהודית, מצאה המשפחה אט אט את מקומה ואת פרנסתה בעיר. ייני למדה בהתחלה בבית ספר ממשלתי קתולי, ובכל יום שני הייתה צריכה להביא פתק התנצלות מההורים על כך שנעדרה מהלימודים בשבת. במקביל ללימודים החלה ללמוד לנגן בכינור אצל מורה פרטי, יהודי. את הכינור קיבלה ממשפחה יהודית שבנה עלה ארצה ונהרג במאורעות תרצ"ט. משפחתו ביקשה שהכינור שלו ימשיך לנגן, וייני הייתה צריכה להתמודד ולהתמיד במשימה זו.

בתקופת התיכון החלה ללמוד בקונסרבטוריום ובו למדה נגינה בחליל צד, וגם תאוריה, הרמוניה והיסטוריה של המוזיקה. זו הייתה עבודה חוויה מרוממת ביותר. היא השתלבה בהצלחה גם בתנועת הנוער "קדמה" של הצופים, שם פגשה חברים בגיל וברעיון, שקיבלו באופן טבעי ופתוח את היותה הדתייה היחידה בקבוצה. היא יצאה איתם למחנות קיץ ולטיולים עם כלי אוכל משלה, בדיעה מראש של כולם שבשבת היא לא תצא איתם למסלול היומי, וביום ראשון יתחילו במקום שאליו היא תוכל להגיע ולחבור אליהם.

במשך כל השנים בצ"לה חיכתה המשפחה לאישור עלייה לארץ, שם חיכו להם שלושת ילדיהם. אבל כאשר הגיע האישור לקראת סיום המנדט, השלטונות הצ'יליאניים לא הסכימו לתת להם ויזה לישראל. הטיפול בבעיה נפל על ייני כי לאביה כבר לא נותרו כוחות נפש להתמודד עם המשברים החוזרים. היא טיפלה בכל הסידורים מול המשרדים וחברות הנסיעות, והצליחה לארגן אשרת נסיעה לניו יורק, משם יכלו להפליג באונייה לארץ.

בהגיעם לארץ ישראל, במרץ 1948, הצטרפו ההורים וייני (ששמה שונה אז ליוכבד) לקיבוץ עלומים בהרצליה ג', שבו כבר היו אחיה, אדו ואהרן, חברים. על קשיי הקליטה והשפה הרגילים נוספה גם בדידות גדולה מפני שיוכבד לא הגיעה עם גרעין או הכשרה כמו רוב חברי הקבוצה הצעירים. גם המשענת המשפחתית הייתה חסרה כי האחים אדו ואהרן נשלחו כמעט מיד לסעד תחתית, שעמדה אז כיישוב ספר מול תותחי המצרים במלחמת העצמאות.

המלחמה הסתיימה, יוכבד התקבלה לחברות בקיבוץ והצטרפה יחד עם שאר הנשים שהגיעו מהרצליה להקמת הקיבוץ החדש בסעד. שם פגשה את איציק, שעלה מארגנטינה עם הגרעין הדרום אמריקני הראשון ושמח מאוד לפגוש בין כל הייקים אחת שדוברת

ספרדית. אחרי שנה וחצי של חברות שקטה, מעט דיבורים והרבה הקשבה, הם התחתנו והקימו את ביתם בקיבוץ.

יוכבד התחילה לעבוד במטבח הקיבוץ, אחר כך כמטפלת בילדים, ובהמשך עברה למחסן הבגדים. היא יצאה מטעם המחסן לקורס תפירת וילונות, והעבודה כתופרת התאימה לה מאוד, כיהיובה שקט, שלווה, יצירה, ושילוב אידיאלי של פרטיות בתוך חברת התופרות. היא המשיכה לעבוד במתפרות עד השבועות האחרונים לחייה. בשעות הפנאי המשיכה יוכבד לטפח ולבטא את אהבתה למוזיקה. היא שרה במקהלה קלסית, ומדי פעם החליפה בה את מנצח המקהלה, שזיהה את יכולותיה המקצועיות. היא העבירה חוגים; שעת מוזיקה לילדי הקיבוץ בגני הילדים, ולאחר שנים רבות גם לוותיקי הקיבוץ בבית 'שקמה' שהוקם עבור החברים בגיל השלישי. ביתה שימש גם ספרייה להשאלת תקליטי מוזיקה קלסית עבור החברים, ויחד עם איציק בעלה הייתה אחראית לרענן את אוסף התקליטים בעזרת הספרייה האזורית הנודדת שהגיעה לקיבוץ מדי חודש. היה להם מנוי קבוע לתזמורת הפילהרמונית, ובמשך כל השנים נסעו (ברכב של הקיבוץ) לקונצרטים ולאופרות בהיכל התרבות בתל אביב, ובהמשך להיכל תרבות אזורי שהוקם בדורות וקיצר את הדרך ואת זמן הנסיעות לקונצרטים.

מלבד המוזיקה אהבו בני הזוג לשמוע הרצאות ושיעורים שארגנו ועדות הקיבוץ. אהבת הלימוד והתשוקה להרחבת הדעת לא פסקה בהם גם כשיכולות התנועה והריכוז נחלשו מעט. הם השתתפו מדי שנה בימי העיון בתנ"ך של מכללת הרצוג באלון שבות, שהפכו מבחינתם לחופשה השנתית כשהם מתארחים בבית בנם ביישוב במשך כל השבוע.

קרוב לשבעים שנה חיו יוכבד ואיציק יבלחט"א בקיבוץ הדתי-שיתופי סעד, האמינו ואהבו את הערכים והעקרונות שלו והקדישו לו את מיטב כוחותיהם. במהלך השנים נולדו להם חמישה ילדים; בָּנָיָה, יואב, אביגיל, גבי ושרית. שניים מהם ממשיכים את דרכם וגרים עד היום בקיבוץ, וכולם הוסיפו להם הרבה שמחה, תמיכה וגאווה, וגם נכדים ונינים לרוב.

בשנים האחרונות החלה הזקנה לתת את אותותיה ביוכבד. היא לא רצתה לקבל סיוע של עובד זר ולא הייתה מוכנה להתאשפו בבית חולים, העדיפה להסתפק בסיועו המסור של איציק בעלה ובתמיכת ילדיה, והשתדלה להמשיך את שגרת החיים ככל האפשר.

בעזרת הקלנועית המשיכה להגיע לחדר האוכל, לבית הכנסת, לשיעורים ולעוד פעילויות תרבות, וכן גם לעבודה במתפרות. בכ"ח בתשרי תשע"ט (2018), לאחר מחלה קצרה וקשה, נפטרה ויוכרד לבית עולמה ובאותו יום הובאה לקבורה באדמת קיבוץ סעד.

שרית ברזלי

אקורד סיום

שלושים שנה היית רוחי.
 נטיף של בדלח חרוד בתוכי
 ממאות פאותיך
 השתקפו מקטעים,
 לרגעים צליל טהור
 לעתים גל כאב
 מדי פעם קשת, שלמות מבהיקה
 לרב רק החרוד של
 מרחב.
 נשימה.
 דקירה אחרונה.
 עכשו זה חדר.
 לתת לך ללכת.
 ולהשאר.

*

ריסים שחרים וארזים
כלילה
שבו אינני ישנה
מפני הדאגה.

יפה שלי, עיניך יונים.

ריסים של גשם
ריסים
שאת בוכה שקטה,
אלמת
את בואבת בלי מלים
ומסרבת להבלע
אל החבוק העוטף
שלי.

אביגיל ברזלי | על תרגומי שירה

תרגום טוב יכול להלך קסם על הקורא, גם אם אינו מכיר כלל את השיר במקורו, אבל מתרגמי השירה מתמודדים דרך קבע עם קונפליקט הכרוך בכל תרגום, ומאתגר במיוחד בתרגומי שירה; מה חשוב יותר – הצורה או התוכן? הדיוק במילים או החריזה וההתנגנות של השיר?

כל שיר הוא מכלול מתוכנן היטב של כלל המרכיבים שיוצרים אותו, ובכל תהליך של תרגום יש צורך לוותר על חלק מהמרכיבים לטובת האחרים. שמירה על דרישות הצורה (משקל, חריזה, משלב לשוני) תוביל את המתרגם להציע נוסח חופשי יותר של המקור, עם תוספות או השמטות שיאפשרו לו לשמור על צורת השיר שמצאה חן בעיניו. אבל אם תוכן השיר והמילים שבהן ביטא המשורר את הגיגיו הן אלה שמשכו את ליבו של המתרגם, אזי הוא ישתדל לשמור ככל האפשר על המשמעות הבסיסית של המילים ויקפיד גם על סידורן המדויק כמו בשיר המקורי, גם במחיר שינוי צורת השיר, ויותר על חרוזיו ופגיעה בליריות שלו.

דרך שלישית היא תרגום מילולי הקרוב ככל האפשר למשמעות ולהקשר של המקור, בלי לוותר על הצליליות והאווירה השורה על השיר המקורי. אין זה מספיק שהמתרגם ישלוט באופן מלא בשפת המקור, עליו גם להבין את השיר, לפענח אותו ולפרש אותו. כאמור, זו משימה כמעט בלתי אפשרית ומשום כך יש הרואים בכל תרגום 'בגידה' בשיר המקורי, ובכל שיר מתורגם – שיר פגום.

בשונה מהם, העניק המשורר האנגלי סמואל טיילור קולרידג' (1772–1834) לתרגומי השירה הערכה חיובית הרבה יותר, למרות המגבלות, כאשר השווה אותם ל"נשיקה מבעד למטפחת".

מבט אופטימי עוד יותר על תרגומי השירה הציג פרופ' עמינדב דיקמן, חוקר שירה ומתרגם מהחוג לספרות באוניברסיטה העברית. מנקודת מבטו אין לחשוש כלל מהפגיעה בשיר המקורי:

כל שפה מעניקה את מה שיש לה להעניק, ואם התרגום העברי יצא יפה, זה דבר בעל ערך בפני עצמו, כמעט בלי קשר למקור [...] אני מתרגם משום שמעניין אותי לדעת איך זה נשמע בעברית, מה הטרנספורמציה של השפה תעשה לשיר [...] קח שיר ותרגם אותו

בכל השפות שאתה יודע, ותראה שבכל פעם אתה שומע מנגינה אחרת. (מתוך ריאיון במקור ראשון, 29.I.19)

מתוך דבריו ניתן להבין כיצד תרגום טוב יכול לשבות את לב הקורא ולרגש אותו.

אשר רייך, משורר, עורך ומתרגם, שפרסם במשך שנים מדור של השוואת תרגומי שירה בעיתונים מאזניים, ידיעות אחרונות והארץ, הלך צעד נוסף בהערכת חשיבותם של תרגומי השירה ותרומתם לאומנות השירה וההקשבה לשירים. בריאיון שנערך עימו אמר רייך:

אני מאמין שכל משורר, או אדם הכותב שירה, צריך להתפתח יותר באמצעות תרגום. תרגום מרחיק אותך מהווייתך השירית, מראה לך בדיסטנס מעצמיותך את הזרימה הטראנספורמטית של הלשון הזרה בכיוונה ללשון היעד, העברית. כך מקבל המשורר-מתרגם אפשרות להיות מחוץ לשפה לרגעים מוארים ונדירים ולראותה בהתהוותה בתרגום. (מתוך כתב העת "עיין ערך שירה", גיליונות 30-31)

הסבר זה מציג נקודת מבט חדשה על מעלתם של תרגומי השירה ורואה בהם ערך מוסף ותרומה חשובה לא רק לחובבי השירה אלא גם למשוררים עצמם.

***

לשם המחשה אציג כאן מתוך ספרו של אשר רייך (שנקרא, בהשראתו של ס"ט קולרידג' האנגלי, "הנשיקה מבעד למטפחת") שני תרגומים לשיר שכתב יוהן וולפגנג פון גתה (1749-1832) – "שיר לילה של נודד". השיר נכתב כשהיה גתה כבן שלוש, בעת שטייל ונפש בבית קיט על הר מיוער ליד אילנאו. הוא התפעל מהשקט והשלווה שמסביבו וכתב את השיר על הקיר הפנימי של הבית בעיפרון. זהו שיר קצר ופשוט לכאורה. סוד קסמו הוא בכך שהוא מחורז בטבעיות, ללא קישוטים, ויש בו צליליות מיוחדת המאפיינת את השפה הגרמנית. למרות פשטותו קשה מאוד לתרגם אותו בגלל הצלילים השולטים בו, המיוחדים לשפת המקור. אבל השיר קסם לקוראיו והוא תורגם לעברית עד היום כארבעים פעם (שאלו טשרניחובסקי תרגם אותו בחמישה תרגומים שונים).

שיר לילה של נודד

מעל הפסגות
מנוחה.

בכל צמרות
חש הנדך

אף לא רחש רוח.

ביער הצפורים שותקות.

רק רגע חכה עוד,

גם אתה תנוח.

(מגרמנית: אמיר אור ואריאל
הירשפלד, "תרבות וספרות",
הארץ, 6.10.1992)

*

גבנוני הרקס

שרויים במנוחה,

בעלים - בדחס -

על גבי שוכה

רוח לא משטתה,

עוף לא מתנפח -

עוד מעט, חכה אך

תנח גם אתה.

(מגרמנית: שאול
טשרניחובסקי, מתוך "כל
שירי", שוקן תרצ"ז, 1937)

לא אנתח כאן את ההבדלים בין שני התרגומים ואשאיר לקוראים הסקרנים לזהות בעצמם מי מבין שני המתרגמים בחר להבליט יותר את המצלול, המקצב והחריזה על פני הדיוק במילים, ומי העדיף את הדיוק המילולי על פני המקצב המקורי. בסופו של דבר הבחירה מהי הדרך הטובה והיפה יותר בתרגום השיר תלויה בטעמו ובהעדפותיו של כל קורא באשר הוא.

אבל ראוי לציין שכאשר היה גתה בן שמונים ושתיים, וכבר נחשב לגדול משוררי גרמניה, הוא חזר לאילנאו כדי להתחמק מחגיגות יום ההולדת שארגנו לכבודו. הוא הגיע לאותו יער וביקש לראות את אותו בית קיט על פסגת ההר. הוא סיפר למפקח היער שנלווה אליו על השיר שכתב והמפקח הוביל אותו אל החדר והראה לו שהשיר נשמר כפי שנכתב בעיפרון חמישים שנה קודם לכן. השיר שנכתב כאמור מתוך השלווה והדממה של ההרים ותפארת הטבע וצלילותו, קיבל משמעות נוספת בעיני מחברו לאחר יובל שנים - תחושת אדם שעייף משאון החיים ומיחל לשקט ולמנוחה.

***

סקירה קצרה זו מוקדשת לזכרה של אימי - יוכבד ברזלי, שאהבה מאד מוזיקה, אומנות ושירה. מהלך חייה הוביל אותה מארץ לארץ בגיל צעיר, ובכל אחת מהן היא נדרשה ללמוד את השפה והתרבות ולהשתלב בה. מאחר שדיברה שפות רבות (ובעצמה תרגמה מהן לכל מיני מטרות) היא הכירה וקראה שירה בשפות שונות, ונהנתה מאוד מקריאת תרגומים שונים בעברית לאותו השיר.

לוחות לְבִי
יִשָּׂא מִדְּבָרוֹת

אריאלה נידס־פרץ | אורייתא

את נמצאת שם תדיר, קבועה ומשתנה, השאר תלוי בי. כשהכרנו, ילדה קטנה עם עגילים ומבטא צרפתי מנמס, 'עולה חדשה' קראו אחרי ואת נלעסת עבורי לעברית קלה. ספרת על אברהם ושרה, על "לך לך" על שירת גמלים. אהלך היה לי בית וזמרתך זמרת נשמותינו שנחצבו בסיני. בהגעים של קנאת מות עטפת אותי בכנות אינסופית. עם יוסף ואחיו לא כחשת בי לומר אבאמא אהבים את כלם שוה. לעת חבוטי אהבה ראשונה הייתי מעט רחל מעט לאה. שוחה בקוים ישרים במעגלי צדק שבך. כמשה גם אני בקשתי בך סנה, השלתי סנדלי, רעדתי על הר עיבל, מלמלתי תפלה על גרום. יש ימים בם מלותיך רוצעות אָני, אני יודעת אני בין נהרות שהתפצלו ממך לארבעה ראשים. ויש ימים בם אני שוזרת תקוותי בשירת מרים, מניעה גופי כתף ומצלתיים, בונה משכני בצל משכנך, קובעת דברותיך במזוזות. כשהייתי תוה ורחמי נבקעה כים, חלבך ודבשך היו מן ילדי, מלותיך במילתם דמך בדמם. ערב ערב מזמנת מלאך גואל לברך הנערים להשיג שנתם בליו חלום. בכאבי ובאבלי נתת מעקה לנשמת גודדת נשימתי. בזרועותיך אני עוד יושבת על ברפי אבי מאזינה לקולו ממתיקך בטעמים, מלקטת ספריות מסוליותיו, יונקת תורת פיו. כספירלה רכה אני לומדת להמשיך ולהתחיל. השפה אותה שפה, המלים זהות אך שעון חול זורם כשאצבעותינו נושקות. אמת נמתחת בך לעליונים, ורגלי נטויות בדפיך כעשב רך.

שמן על בד 75x90

לאבא ז"ל

עין חיים

לטבל נוצה בדיו ולמלא אות אחרונה,
להכליב יריעת עור חתומה
לעלוי נשמתך ולגלל עד 'בראשית',
עם המון סימני שאלה של אמצע.

להתפלל על צאצאי צאצאך
שאדע, גם בהעדר, להעריב
תורתך טעמות טעמות.
בדגדוג קצות אצבעות,
ברגישות דקה, בשיר הערש,
בנגון מעקצץ קצה לשון.

אני מניחה כתר פעמון ורמון,
עוטפת רעד במעיל רקום.
נושאת, בעל כרחי, בלפיד,
בדגל הבן הרשע, עורך הסדר.
חלונות געגוע מכרכרים בי
נפתחים ונסדקים פרקים.
ברקוד, בדמע, בשיר,
להיות בת
להיות אם
לשאת ברחמי מלותיה
דבש למתוק.

חרות לוביץ

*

הלילה חלמתי
מכל הספרים נמחקו האותיות.
נותרו רק סימנים:
עקבות-כפות עקברי-חולות

*

רציתי לברא עולם בצרופי-אותיות
לחוש את עץ-החיים
פועם בקלף
אבל הכתרים היו כמאכלת
ומנוע הבערה-הפנימית
ב ע ר

אריות האבן היו נוהמים את צבעיהם
ולועגים לי:
טרף טרף
טרוף נטרפת
ואין תודה ושגעון בכפיפה אחת.
והלכתי אל ההרים (אולי מהם, אולי מהם)
וצעקתי –
אתם ראיתם
אב ובנו
אתם ראיתם.
והשלכתי את הספר תחת אחד השיחים
ונסיתי לבכות, לשטף ממני
פסוקי-פסוקים
הדי-הבית
ולא יכלתי.

*

כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לַתַּחֲוֹם שַׁבַּת,
אָמַר לוֹ: מֵאִיר, חֹזֵר בָּךְ,
שֶׁכָּבַר שְׁעֲרֵתִי בְּעַקְבֵי סוּסֵי עַד כָּאֵן תַּחֲוֹם שַׁבַּת.
אָמַר לוֹ: וְאַף אֶתָּה חֹזֵר בָּךְ.
אָמַר לוֹ: ...

הֲלֹא אָמַרְתִּי לָךְ, כָּבַר דִּשְׁתִּי בְּעַקְבֵי מָה שָׂרַק אֶפְשָׁר.
מָה אֶתָּה תִּמְנֶה
אֱלֹהִים שְׁלִי צְפוּף לוֹ בְּתַחֲוֹם שַׁבַּת וְהוּא רוֹצֵה לְצֵאת
אֶלּוֹנֵי תְבוּר קוֹרְצִים לוֹ מִרְחוֹק, אִשׁ הָאֲשֶׁרָה בּוֹעֶרֶת
וְהוּא
רוֹצֵה לְהִתְחַמֵּם קֶצֶת
בְּקֶר הִירוּשָׁלַיִם הַזֶּה.
הוּא מִתְהַלֵּךְ בֵּין תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, מְלַקֵּט
שִׁבְרֵי פְּסוּקִים שֶׁאִמַּר בְּעֶצְמוֹ פְּעַם
וְשָׁכַח
שׁוֹמֵר הַגֶּן רַץ בְּפִרְדֵּסוֹ בְּחֶרֶב מִתְהַפֶּכֶת
רוֹדֵף אֶת כָּל מִי שֶׁמְעוֹז.
הַיּוֹם אֲנִי יוֹדֵעַ:
מִתִּיקוֹת הַפְּרִי טְמוּנָה מְעַבֵּר לְקוֹצִים.
אֶסוּר לְקַטֵּף סִבָּרִס מוֹל כּוּוֹן הַרוּח.
עֲשֵׂה לָךְ סִיג, וְסִכּוּן, וּפְחִית שְׁמוּרִים יִשְׁנֶה.
אֲבָל אֲנִי רָצִיתִי לְגַעַת.
אֲנִי רָצִיתִי לְגַעַת.

בנימין גל | אותיות פורחות

מה אתה רואה? שואלים אותי הרופאים
 גילים על הארץ ואותיות פורחות
 וכמה אני רוצה לפרח כמו האותיות
 להשחק כמו הדיו בחמצן הצח
 עד שלא ישאר ממני
 ואז השמש באה
 והאוריתא מפילה אותי
 תובעת ממני
 קרא בי ורק בי!
 ואני באורות מסחררים
 פעם למעלה ופעם למטה
 והראש תמיד בתקרת הזכוכית של בית המדרש
 שתמיד אפשר לראות דרכה את השקיעה
 מאבד רכוז בסדר בקר וערב
 בכל יום מחדש
 והלב שלי נסוג ומתנפץ עליך
 אוריתא שלי
 כמו גלים על אגנה סערה לא נחמה
 עד שנמאס לי ואני בורח החוצה
 לנשם
 ואז מיד חוזר
 יודע שהרגלים צריכות להיות על הקרקע
 וצריך ללמד על מנת לעשות
 וכדי להיות כמו הלל
 שאם הייתי כמותו
 הייתי מקים ישיבה לאנשים כמוני
 שהנפש שלהם מסכסכת
 והלב שלהם פעור כמו
 קריעת היס.

מתוק האור

בבית הכנסת
 שבו הייתי מתפלל בשבתות וימים טובים
 היה אדם, לא זמן ולא הדור ולא נשוא פנים
 שתמיד היה קורא מגלת קהלת בשבת חל המועד של סכות.
 וגם כשבאו טובים ממנו בקריאה ובנגינה
 לא נע ולא זע מפניהם
 והיה אוהו בספר הנ"ך ממנו היה קורא
 כאלו היה אוהו בגביע חיו
 טרם יתנפץ.

וכשהיה מגיע לפסוק
 ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש
 היה מוחה דמעה מעיניו
 וכלם היו רואים ושותקים
 כי בכיו כבר הפך לרגיל בעיניהם
 ואני לא הייתי מבין
 מדוע הוא בוכה על מתיקות האור
 ועל העינים הרואות את השמש.
 ופעם, משכבר בגרתי וראיתי כי יש טוב ורע
 גם בעולם וגם באדם
 ספרו לי הזקנים
 כי בת אחת היתה לו לאותו קורא בקהלת
 עורת היתה
 ונטלה נפשה בכפה מן העורון שלקתה בו
 קדם אמרה לו, לאביה מולידה
 אינני יכולה לחיות בעולם בו אין לי אור.
 ועוד ספרו לי הזקנים כי פעם הקורא בקהלת
 היה בוכה מרה, מזיל דמעות כמים נשפכים
 ובכל זאת התירו לו להמשיך ולקרא
 ידעו שגם זה יחלה,
 שכך תמיד ישוב העפר אל הארץ כשהיה
 והרוח תשוב אל השמים.

ש' רוזנבלום | קורבן התמיד

מֵאֵז אֲבֹדְתִי

אֶת עֲבָרִי

אָנִי מְבִיטָה

כְּמִצְרַעַת

מִחוּץ לַמִּחֲנֶה

אֲתָם פּוֹסְעִים

מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת

וְאֲנִי

מוֹנֶה אֶת פְּצָעֵי

מוֹנֶה אֶת כְּאָבִי

מֵאֵז אֲבֹדְתִי אֶת עֲבָרִי

זֶה אָחֵר זֶה אָחֵר זֶה אָחֵר זֶה

נִחָצָה בֵּינֵינוּ הַיּוֹם

אֲתָם עוֹלִים בְּרִגְלֵי

אֵל הַמִּקְדָּשׁ

וּמְנִיחִים אֶת קִרְבָּנְכֶם

עַל מִזְבַּח הָאֵשׁ

אָנִי צִמְחָתִי אֶת קִרְבָּנֹתִי

בְּקִרְבִּי

וְהֵם בּוֹעְרִים בִּי

כָּל הַיּוֹמִים

שמן על בד, 75X105

גאי קראון | בניש: שיעור ה

ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא.
(ויקרא יח, כב)

אתם בצד אחד
ואני בצד שני.

אתם יוצאים לדיטים
מדברים עם בנות
מדברים על בנות
ואני בצד השני.

אתם זורמים
מאגם לאגם.
מתאדים. עוברים
מענן לענן.
יורדים כגשם.
מתנקזים
מאחורי הסכר
ואני בצד השני.

אתם מתארסים
רוקדים עם הכלה
מתכוננים ללדה
ואני בצד השני.

אינכם חולמים
שעליכם אני חולם
בלילות:
הנכם יורדים
לטבל במעונות
הנכם מתפשטים
הנכם בתוך המים

וְאָנִי מוֹשִׁיט יָד
לְהוֹצִיאֲכֶם
אֶחָד אֶחָד
לְעַמֵּד לְפָנַי
כְּוֹרֵד הַנֶּתוּן בְּתוֹךְ גֶּנֶת הַמֶּד
כְּזֹרֵד הַנֶּתוּן עַל מִצַּח מֶלֶךְ
כְּכֹכֵב הַנֶּגֶה בְּגִבּוֹל מִזְרַח
כְּדְמוּת הַקֶּשֶׁת
כְּבָרְקִים

אָנִי יוֹשֵׁב בְּסֵתֶר
וּמְצִיץ בֵּין הַחֲרָכִים
וְאַתֶּם בְּצַד הַשָּׁנִי.

המצורע בבית המדרש

ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה
תועבה עשו שניהם
מות יומתו דמיהם כס.
(ויקרא כ, יג)

אני קורע
קריעה.

אני מתאבל
על הטְהֵרָה שְׁעֻבְתִּי
על הטְמֵאָה שְׁבִלְעִתִּי.

אני מתאבל
על העור שמתחלף לי
על שערותי שנושרות לי.

אני מתאבל
על המחנה שגרשני
על השער שנסגר עלי.

אני מתאבל
על המעין שהתיבש לי
על המדבר שהתרחב לי.

אני מתאבל
על הכנור שנסדק לי
על החליל שנשבר לי.

אני טובל ושרץ בידי.

אני מתאבל
על הפרדס שעקרתי
על הכרם שהשחתי.

אני מתאבל
על הכוכבים שכביתי
על הירח שנפצתי.

אני מתאבל
על האשה שלא תנשא לי
על הילד שלא יולד לי.

מתוך אפלט שנותי.
אני משנן את הדקלום
שאמי למדה אותי פעם:
היה לי נר, ה'.
מאיר עיני;
היה לי ברק
בשמי לילותי.

סיון הר־שפי | תורה עושה בי

תורה עושה בי אי שקט
ועושה בי רעב.
אני קמה, מתחילה לחפש.
פותרת ארונות, מקרר, ספרים,
הגוף מתעורר ונזכר תשוקתו,
דעתי מתבלבלת.
פסוקים חומקים עוברים כמים
בין אצבעותי.
כאבים עלומים מדברים בי נכבדות.
אני מתפתלת. נכנסת בחוץ
ריחות באים אלי פתאום ממרחקים
שנפתחו. אני צמאה, צמאה, צמאה
והתורה מנחת לפני כרהט
ואינני מצליחה לשותות.

חברותא

יש לי חברותא עם אלהים בה אנו לומדים לעמק את הסוגיות
המרכזיות של חיי. רוכנים יחדו על האותיות הקטנות, עמלים
לתרגם, לפענח. אני מקשה, הוא מתרץ. אני מפריכה, הוא שב
ומקים. ולפעמים, במקום כל המאמץ האינטלקטואלי הזה להבין,
אנחנו פשוט גורסים, בדיוק כמו אבותי המאמצים מתכנסים בשבת
לאור נר עם ספר הזהר, תה נענע ועלי גת, וכמו ברית יצחק כשאין
זמן להשתהות, קוראים כחולפים על מראות, כשותים בצמא,
ובוכים, וצוחקים, ונהיים תורה.

בלי מילים

לְמָה הִכִּיתָנִי זֶה פְּעָמִים
שְׂאֵלָה הָאֶבֶן אֶת מִשָּׁה.
מִשָּׁה שׁוֹתֵק. שְׁתִּיקָתוֹ רְהוּטָה. לְעֵינָיו עוֹבְרִים
הָאִישׁ הַמְצָרִי. הַנֶּגֶז הָעֶבְרִי.
שְׁתִּי אֲמוֹתָיו.
שְׁתִּי לְדוֹתָיו.
הַשָּׂד הַטּוֹב, הַשָּׂד הָרַע,
הַצָּמָא הַנּוֹרָא עַל הַמַּיִם.
וּשְׁנֵי מְלָאכִים שֶׁהֵכּוּ
הָאֶחָד עַל שְׁפָתָיו, הַשְּׁנִי עַל יָדוֹ
וְהַשְּׁכִיחוּ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כֵּךְ הִזְכִּירוּ לוֹ (הַתְּעַתְּעוּ בּוֹ)
אֶת הַתּוֹרָה.
הַלּוּחוֹת הָרְאשׁוֹנִים, וְהַשְּׁנָיִים. הַשְּׁבִיבָה.
דְּמָעָה בְּמוֹרֵד לְחַיּוֹ.
עוֹד דְּמָעָה.
בְּשֶׁגֶם הוּא סָלַע.

האיש משה

מֹשֶׁה, שְׁחֹה הפֶּלֶה
שְׁאָחַז בתְּאוּמֵי הַלּוּחֹת מִתְנַשֵּׁם
שְׁמֵרֵב בְּהֶלֶה

מֹשֶׁה וְהֶהָר, וְהֶהָרִיז
הָאוֹתִיּוֹת מִבְּעֻטּוֹת לְצֵאת
מִפְּיּוֹ הַמְּגִמָּם
הָאוֹתִיּוֹת הַרְכּוֹת מִחֶתְלוֹת עֲנֵן
כִּמְעֵט בְּחִיקוֹ הִנְחֹו
רָגַע הַמֶּתֶן, אִזְ קָרוֹן
כְּמוֹ אִשָּׁה בִּירְחִיהָ

וְרָגַע הַהֶפְלֶה
כְּשֶׁהֲצִיר הַנְּאֻמָּן
בְּתוֹכּוֹ הַתְּהַפְּכוֹ עֲלֵיו אוֹתִיּוֹת הַתְּפִלָּה
וְהַתְּקֻשׁוֹת הַלּוּחֹת הַרְחֻמִּים כְּאֶבֶן
חֲצִי הַדָּם בְּאֶגְנוֹ וְחֲצִי הַדָּם
הָאִשָּׁם

מֹשֶׁה, שֶׁהָרָה בְּשֵׁנִית
שֶׁשְׁבָרֵי הַלּוּחֹת בְּרַחֲמוֹ
מְנַחִים לְצַד הַלּוּחֹת הַשְּׁלָמִים
נוֹתְנִים בָּהֶם טַעַם עֲתִיק

הָרִיחַו שְׂדֵה בּוֹכִין
שְׁאָבֵד הַקֶּבֶר בְּתוֹכָהּ.

שפי רוזנצוויג | סחרחורת מרומים

כשהוא עובר על פני בית כנסת ספרדי בעיר, ועל אף הקצף והזעם והמבוכה, הוא לאחרונה חוזר לאחוריו במין תכונה מוזרה עד שמישאל אומר לו שהצעדים המהוססים האלה מזכירים לו את הגמגום שלו בדייט הראשון עם אלומה.

כמו אבד לו בעל חיים תליתי וקטן שרק הוא יכול להציל. כמו רחש הרתמים נשרפים ונשרפים במדורה ולא כבים ומתעקשים להתכלות לאט גם כשהוא נרדם לבד בקומזיץ והרעש הזה עושה לו לבוא סמוך אל האש במזוכים של אנשים מתהפכים מאידאולוגים גדולים למרצים, ככה הוא חוזר לאחוריו אל פתחי בתי כנסת ספרדיים בעיר.

אלומה איננה, נעדרת כבר ימים רבים, ימים רבים מאז נפל על פניו בתפילה, שבר קולו בשלוש־עשרה מידות, כיוון כוונות, ייחודים, התפלל בפשטות, צעק תהילים. נגמר. נשכח. נשתכח. מת. או נשתכח כמו אלומה. אשת נעוריו. בלא בן הניחתו ונעלמה. ידע שלא התאבדה, שלא מרצון, שנעשה בה מעשה מסותר ואינו זוכר לאן הייתה בדרכה. מתו החקירות והשוטרים, הכול נשתכח. הבגדים המפוארים, האור בפנים, הסמלים כולם נעדרו איתה ממנו. לא לשוחח על מי שהיה פעם ולא עליה.

חוזר לאחוריו ונעמד נבוך בפתח של מקום שאולי חדי עין יזהו בו את האיש שהיה פעם. דלת טורקזי עמוסה מגיני דוד. ריח של מנטה ושיבה וערק, תנור גז דולק. ובית הכנסת שהיה קטן ואף די זנוח בדרך כלל, מלא פתאום ומאוכלס כמעט בכל הספסלים הנעימים המרופדים. פעייה מדברית גואה בו פתאום והוא נהיה צמא. כמעט משתתק בפתח, רגליו נחלשות ונגררות להתיישב בדחיפות וערפול בספסל האחרון. קול מתוק וסמכותי של אברך צעיר עוד ממלא את אוזניו בדברים שאין הוא יורד להבנת כוונתם, ואף על פי שבקיא היה בהם ישר והפוך. עכשיו משעזבם עזיבה גמורה, הם רק מבשמים אותו בניחוח מערפל כשממילא גופו על סף העילפון.

העילפון בא, ואיש לא הבחין בו. אולי משום שהוא לא נפל בחבטה על הרצפה. אולי כי גופו נותר שנייה לפני הנפילה כשהאברך הבקיא ציטט את דבריו של האלמוני המעולף עכשיו בספסל האחורי

בסוגיה הנדונה בתשובה לשאלות כמה מהלומדים הקבועים. והזכיר את שמו בשו"ת המצוטט. הוא בעצמו שכח את הסוגיה ושכתב עליה פעם ספר שלם. שהרי עבר זיכרונותיו התורני שקע ונשתכח אל תהום אחרת ורחוקה.

עכשיו דידה אל האוויר הירושלמי הקר בשארית כוחות. מפחד ליפול, מתפחד מהסגרה, מזיהוי. מפוחד ממה שיחול בו כעת. אבל זיק חדש של תקווה מתה ונגווה שב להטריד ולהעיר אהבות שנמחו באופל.

דימה את פני אלומה בבת אחת. ונעצר אצל שער הטורקזי המעוטר במגיני דוד ונפל על פניו ושאל את אלוהיו בקול קרוע וצועק כשכוחו שב אליו כמו אחרי מאות שנים בבת אחת, למה הביאו עד הלום? והיכן היא שאהב. וראה בבואתה בעזרת הנשים פתאום, פניה היו פוגעות במבטו וכמו מנסות להיזכר ונפלתה צרחה מפיו, אלומהההה, לרגע ושמע קול לחישה לא אנושי שאומר לו שהשקט יפה לרגע כמו קולו הרך והסמכותי של האברך שכונה לפני כמה רגעים רבנו עקיבא בפי המתפללים הוותיקים השואלים. והינה יוצא אותו עקיבא ואלומה האבודה ניצבת לצידו, קמה לתחייה ושוב הוא נזעק וזועק את שמה וחוסם בגופו את מעבר הזוג המזור. מבטו הרך של האברך נוטל ממנו כל שביב של דעת וזיכרון, היא עונה לשם חפציבה וכובשת פניה בקרקע. הוא יודע שזו היא ושהיא אינה זוכרת מאוס. נסתם עליו גולל, הוא שואג בסרט אילם, אנוכי משה, מסרתי עלייך נפשי אלומה, אם לא את אין לי חיים, מתפללי בית הכנסת מסיטים אותו בחמלה ורתיעה מדרך המלך, עקיבא מסמן להם בעיניו להניח לזו, עקיבא מעניק לו מבט מלטף אחרון, נושא את חפציבה אלומה בידו ומחיש צעדיו בשבירת כיוון.

משה מתיישב על האספלט, ממשש את כיסו לחפש הנייד, לטלפן למישאל. אין לו מאוס. רק בגדים וחיוורון וצעקה לא נשמעת בחיקו. גנב לו עקיבא את אבדתו ואין מאוס והוא עני ורש.

צעד כושל אל בית הוריו אחרי חודשים ארוכים שנמנע מביקור. ומצא שם את תפיליו. והניחן. ונשאן בנרתיקן אל דירתו הקטנה שחלק עם מישאל חברו. והלך לישון.

ובבוקר ליבו נדס. ומצאוהו מת ונהרה גדולה על פניו.

שמן על בוד, 75X70

יום ה' בשבת נשא, מט לעומר, מלכות שבמלכות.
ערב שבועות תש"ף

נתנאל לאור | אשובה

אבוא אליך אלהי מרחוק:
מכתבך - קרבי;
שחרחרת יצוקת אהבה.
שולמית לך:
אש לבנה באישוני נשאים.

על מה עזה כנמר
ברחובות עיר תצעדי?
גבה לבי בזרועותי
חובקת שלמים
עין לא ראתם:
אלה שאמרת לציר
יישר כחך ששברת.

- "האמנם?" ילעגו.
רחקו מני!
אני לא-כאז עולצת:
הפעם לא תבושש.
זאת אתי.

לא העזתי לחשב שתשוב אלי
בכח גדול,
משנתת עדים חיים בי
לזמתי - שברים בארון,
וקרבנות עגלים ישקון.
שמורותי משפלות;
בבית מאהבי
הותרתני חולמת:
"תורה חדשה מאתי",
והכיתי.
יום קטנות מתמשך בגני

עד לא הבחנתי קולך קורא
"מה דורך".

באתי עדי לחשך לבגון
עובר בנקבי תמירים
בקצות איברי –
אצא חפשי.

מתרת בתוככי חצרות.
לוחות לבי ישא מדברות:
אתה. בצלם דממה.
– "אלך אשובה אל מקומי הראשון".

צביקה גרץ | דיוקן של אבא

כל נדדי

ואתה, עוטה את חלוקת הלבוש
מפנה גב לכלנו
ויוצא לקרב בין דעת המקום ובין דעת הקהל
ואני מחכה לסוף התפלה
לקבל חבוק של אבא.

שחרית

ואתה, דורש מעמד
"פרסו לרעב פרוסת לחם
וכסו את הערם שלא נבוש"
ואני כבר יצאתי לעולם הגדול
ומחכה לטלפון של מוצאי.

מוסף

ואתה, מחזיק עוגת יום הולדת חמשים
מלמדני ש"באשרי אין נ',
ואין מי יחיה ואין מי ימות,
יש רק ומלאכים יחפזו".
אתה רץ מרתונים, מלאי תקנה
ואני הולך למנוחת הצהריים
ומתעורר כמו יונה, בפרק הבא.

מנחה

ואתה, שב עוטה את הקיטל
וחוזר ושונה ומלמד
"למדו מאנשי נינוה
ההיטב חרה לכם"
ואני כבר מתחיל להבין מה מגיע.

נעילה

ועתה! אבינו מלכנו
אל תפתח שער
אל תבטל הטחנות
ואל תחשך השמש
כי רבה אמונתך.
הנח לנו לשיר
"זכו לשנים רבות הבנים והאבות
בשעת הנעילה אל נזרא עליה".

אהרלה אדמנית | תפילין

תפילין הן לפעמים

געגועים

לנחל

שכורף אותך בפתוליו

ונשארת בזהק

כשמים

תפילין הן לפעמים

געגועים

לבית

ללב אוהב

לחבוק מלפף

לזרוע נטויה

שתקח אותך רחוק־רחוק

למעלה

לראש

שיסחף אותך אחריו

בזרם השופף

שער שיפתח

דלת שתדפק

ידית שתפתח

ענת גנאור

*

קול השופר קודח מתוך מת העצם
מפלים את דרכו בתשליך.
ואף צלילה זו אין בה כדי לטהר את הנפש.
אישון העין מצטמצם ונפתח באטיות
נכח האורח־שך העז.
נפשי מתוך אישון קיומה מסתגלת אט-אט
לתהפוכות המציאות אורות וצללים.
תקיעה שברים תרועה
שברים שברים
ממצולות העצם ועקת דומיה
שברים שברים
ואין מטהר.

*

כשהייתי אברהם הלכתי מארצי וממולדתי
ולא ידעתי לאן.
שנים רבות כבשתי את הארץ ברגלי ובדי
והתפללתי לילד
כשהפכתי יצחק
העליתי עצמי לעולה על מזבח הלא-ידוע
כי תמימותי כל כך רצתה חיות
והנה אני בפאתי יעקב
בפריון השופע של רבבות ילדי
במדמנת מצרים ובזמרת הארץ
אני בפאתי יעקב
מיס יוצאים מתוך רגלי
מבוססת בכך הנדהר
ומתוך הרוח שבין השכבות
בוקע איזה אור

*

בין השמשות
הצתה אותנו התשוקה,
כורד ארגמן רוטט
פורץ מתוך עליו,
בעדר אץ אלי ערבו
בצליל פעמוניו.
בין השמשות
פגשה אותנו התשוקה,
מכרים כל כך
ונדירים,
מבשמים בנוף געגועינו.

סבינה מסג | כמו אצבע על תורה

קרן אור מתוך חֲשֵׁרָה
עוֹבֶרֶת עַל הַכְּנֵרֶת
כְּמוֹ אֶצְבַּע עַל תּוֹרָה...

קְרֵאִי
אֶת מָה שֶׁהִיא מְאִירָה,

כִּתְבִּי אֶת מָה שֶׁהִיא מְעוֹרְרָת!

צפת, מירון

לְמִי יֵשׁ סִבְלָנוֹת לְכַתֵּב עַל אֶהָבָה
כָּל הַכְּלָאִים הַזֶּה שֶׁל
אִיּוֹב וְשִׁיר הַשִּׁירִים

כִּשֶׁהַחֲלוֹן נִפְתָּח אֶל בְּרֵאשִׁית בְּרָא
וּמִמְסַגֵּר אֶת הַמִּירוֹן
כְּמוֹ שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית?!

נחל ראש פינה

מְנִיפּוֹת שְׁקֵדִיהַ נִפְרָשׁוֹת
בֵּין הַזִּיתִים שֶׁנִּשְׂרְפוּ בַּקִּטְיוֹשׁוֹת –
אֵשׁ לְבָנָה
עַל אֵשׁ שְׁחָרָה

הַגְּלִי כְּנִיעָה
לַיֵּשׁ.

אבו תור, מכולת

מבקשת

לחס דבש חלב

במלים מהתנדך

משלמת כך וכך

שקל

כמו במקדש אותו כסף

ונושאת עיני אל כפת הזקב.

טבריה, בתחנה

הנערות הקוראות

תהלים

בתחנות

מקיפות את עצמן

קו שקוף

כמו סנוניות בבית נטוש

שמן על בד, 80x100

טבריה

ה'סירה בת אלפים'
המחקה את סירתו של ישוע
מחכה להעביר אותנו
חוויה
לא את היס.

היס-של-היום
הוא דבר-של-מה-בבד:
מפלס, מוביל-ארצי, זהוס-הסביבה, מסעדות
שאיןן סועדות את הלב
על טילת קצרה.

היס-של-אז
היה אהבה, נסים, ברית ראשונה, ברית שניה,
עליה אל הר האשר
עם עניי הרוח,
ועליה ראשונה
ועליה שניה
וכנרת של מעלה
(אם כי מתחת לפני היס התיכון)

אין זאת כי תירות
היא התורה החדשה – –
הקש
האחרון.

תיירת

היא מצטופפת-מתחככת עם כל הקהל
בתור למודיעין התקרים כמו לרגלי הר סיני

ובתורה
מקבלת את התורה;
מפה של האזור עם כל היעדים המסמנים
שתעזר להשכיח את השאלה הנצחית: "מי אני?"

בגלל
שהיא עונה כל כך יפה
עם כל הפנאי
על:
"לאן אני הולכת?"

אבישר הר־שפי | שיעור א

זוכרת איך נפגשנו, שם בקצה היום, אחרי
האותיות השחרות בבית המדרש הריק?
זה לא שלא הכרנו, היינו אפלו ידידים
אבל ככה, פנים אל פנים?

איך היית לנו כנשרים
אחוזים בנוצותיך
מפלי אורות לבנים
ואת פותחת שערים במוחנו
צפוד הישיבה התיכונית,
העוברי ואנו יונקים
שוחים בטל חרמון שלך
רוקדים כבני אלים

ובימי ששי כסוסים ממכלאותם לשדות הבר הירקים למימי הירדן
שוכב על גדותיו בין זהב השעורים וספר האורות
את ארצי ומולדתי אותי תיך שבולים

ולילות חמישי ארכים אתך
על יד חלונות העמק הגדולים
את מנצנצת ממעמקי הליל, חושפת ירך

והאוטובוס שחוצה את העמק בבקר הששי
בגדותיו מטעי הדבדבן המלבינים
ובאזניות קלטות שיר השירים
מעזן גנים וכל עצי לבונה
ידעתי, זאת הפעם

עמיאל ירחי | הדרן

הדרן עלך הלכות נדה והדרן עלן,
דעתן עלך נשות קפ"ז של גוף ורב והלבד
ודעתך עלן שכל חיינו הם בין דם לדם ואין אנו בקיאים,
לא נתנשי מנך שהתמכרנו לדקדוק ולהתמרות כדי שאולי החדש
תבוא עלינו הברכה
ולא תתנשי מנן שאת עוקבת אחרינו חדש חדש ומכתובה; חתנה.
אהבה. לדה.
לא בעלמא הדין שרטט ליל טבילה חזק מכל רומנטיקה שבועולם
ולא בעלמא דאתי כי הפרת בכל פנה לא נותן מנוח.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך
אמנותנו בעולם הזה,
ותהא עמנו
(תקנת רבי, רבי זירא, בנות ישראל, רמב"ם, טור, רא"ש, שלחן
ערוך, רמ"א, ש"ך, ט"ז ורבנים שלנו שנותנים לילות שלמים
לטהרה.)

הערב־נא, יי אלהינו, את דברי תורתך בפנינו,
בא והכנס אל מקומות מלאי בושה שלנו
ברית ויצר חמוד ובתולין הקבוע והנעקר
בא אל הילוד אשה שבנו והבא לנו חיים.

אמן אמן אמן סלה ועד:

מאירי דמסקי | דחפים

הם לא נתנו לו שנייה לנשום. לא היה זמן. 'אנחנו במרוץ חימוש נגד השעון, הם היו מפטירים לעברו כשהוא התחנן לעצור לנוח. הוא לא ביקש את זה, לא רצה את זה, אבל הוא היה חייב לגמור את המסלול. לא בשבילו, בשבילם, בשביל כל אותם שלא יכלו לעשות את זה. מאז התחלת הלימודים בכולל ההלכה במסלול הסמיכה לרבנות הם היו שם מאחוריו ודחפו אותו. אותם אנשים שההלכה כיום לא מצליחה לענות להם על הצרכים. אותם אנשים שהם הרוב הדומם של המגזר הדתי לאומי, אם אפשר עדיין לקרוא לו מגזר. הם הריצו אותו במסלול כדי שסוף סוף יהיה להם רב. יהיה להם אדם מבפנים, מתוך המערכת, שיוכל להשפיע ולעזור להם. המבחנים הראשונים היו ממש קשים, הוא לא היה מודע כמה צריך לדעת. הוא היה חייב לקחת חופשה אחרי כל מבחן אבל הם לא נתנו לו. הפמיניסטיות הדתיות היו מזכירות לו כמה חשוב שגם הן יעלו לתורה. כמה חשוב שגם הן יוכלו להניח תפילין. ועד שזה לא יקרה לא תהיה הגאולה האמיתית. אחרי נאום כזה, שהמחסור בו בחוש הומור הורגש והימם אותו, הוא כמובן המשיך לרוץ למבחן הבא. כשהשפעה מהדרישות הפמיניסטיות פחתה התחילו להגיע חובשי הקסקטים. 'לא הגיוני שההלכה תחפיץ אותנו ככה, 'נמאס מההתחשבות החיצונית וההתעלמות מהפנימיות! 'אל תכלאוני בשום כלובי, הם צעקו בריש גלי. הצעקות שלהם הפחידו אותו ולא נותר לו אלא להמשיך. כך עוד ועוד אנשים, תתי־מגדרים, חסרי הגדרות דחפו ומשכו אותו להמשיך במסלול. התחננו בפניו שיהיה הרב שלהם. שיהיה מישהו שישמע את זעקת התינוק ההומוסקסואל ששוכב בעגלה הנידחת.

הגיע הרגע, הוא עכשיו עומד בכניסה לכיתה. המבחן האחרון במקוואות. מבחן קל, בוודאי ביחס לשבת או לאיסור והיתר. אין סיבה שהוא לא יעבור אותו. הוא ניסה לקחת נשימה עמוקה לפני הכניסה אבל תיכוניסטיות דתיות שרוצות שיתיר להן לאכול כמה דברים בגאורגיה בעטו אותו לכיתה ובכו לו שלא יבזבז זמן. הוא התיישב מול המבחן והתחיל לענות. העט שלו כמעט נשבר מהלחץ שהופעל עליו בידי כמה אנשים שהתייפחו שזו ממש יריקה בפניו של הקב"ה שאנחנו עדיין צמים בייז בתמוז. הוא ניסה לייצב את העט אבל גם הכתפיים שלו לא עמדו בעומס. העומס של מאות

ילדי זרע ישראל שביקשו הקלות בגיור. של מאות מזרוחניקים ליברלים שהשתוקקו שייכתבו כבר הלכות מדינה, כי לא הגיוני שאנחנו כבר שבעים שנה בארץ וההלכה לא השתנתה. של מאות נערות שחווות משברים אמוניים ואין להן אף אחד שיבין אותן. של מאות נערים שרוצים היתר לגעת בחברה שלהם, שרוצים לדעת שהיצר הוא חבר ולא אויב. של מאות מבקשי ה' שבורים מהלכה לא מתפשרת, הלכה לא קשובה, הלכה חותכת. הוא כבר שמע אותם לוחשים באוזנו 'תודה לך שהצלת אותנו, תודה לך שהחזרת לנו את האמון ביהדות, את האמון באלוהים. תודה לך הרב הלייט הראשון'. הוא לא רצה את זה אבל הוא היה חייב כי אין מישהו אחר. כי כל אחד שבכה בפניו שההלכה לא רלוונטית הלך ללמוד פסיכולוגיה ומדעי המוח בעברית. הוא האחרון שנותר לעמוד מול החומות. הוא הגיש את המבחן ופתח את הדלת.

הקולות בראשו המשיכו להדהד אבל אף אחד לא חיכה לו בחוץ.

בן ציון גולדשטיין | תניא

אין לנו עסק בנסתרות,
אבל מי מלל ופלל
שהחוצה ימים בזרוע נטויה,
שצבאות של סוסים רצו
אחריו בין בצעי המים,
יופיע כך רם ונשא
בבבלי ברכות ז ע"ב
ויבקש מישמעאל בן-אלישע
כהן גדול, בני, ברכני. והוא
ישיב ויברך, יהי רצון מלפניך
שתתנהג עם בנך ברחמים
ותכנס להם לפנים משורת הדין
ויגלו רחמך על מדותיך
כמו פרכת קלה של משי.
אברהם פריד אמר שאת "תניא"
הקליט באלפן חשוד, לאור נר,
שר את הברייתא מתוך הגמרא.
לפעמים, אני קורא את אגדות הש"ס
ושפתי מבקשות לשלם
פר גדול של שירה

צִלְיִים נִבְעוּ כְּדִיו מִגּוֹפִי

שמן על בד, 85x85

רננה אייזנברג

*

השירה היא אגן, אילה,
פֶּלַג עליון מניע
פֶּלַג תחתון.
בשרגליה יורדות מות
ראשה נמתח עד השמים.
אם לא תראי כוכבים,
חפשי סלם.
מִכְרַח להיות.

קולה
טבורו של עולם
מסופו ועד סופו
מתגלגל והולך
אל פי הבאר.
בפעם הראשונה יוצא דם
בפעם השנייה מים.

*

וְלִהְרֹף קֵל הַבְּנֵתִי שְׁאֲנִי
עֵץ הַחַיִּים,
וְהַנְּחָשׁ
תִּרְמִית הַשָּׁנִים;
אֱלֹהִים
וְאֱלֹקִים
הַפְתּוּי לְהִיּוֹת כִּי
קָרִיא וּכְתִיב.

וּבְרַגַע אֶחָד הַבְּנֵתִי שְׁאֲתָהּ
אוֹהֵב אוֹתִי
אֶחָת,
רוּחַ עַל פְּנֵי מַיִם
לְלֹא סִמְנֵי חֲלוּקָה

שורי חזן | שירת העצבים

דע לך שכל עצב ועצב
יש לו נגון מיוחד משלו.
אבל העצב לא תמיד יודע את הנגון.
הוא מחפש ומחפש ב'פלייליסט' –
עובר מנגון של כאב לנגון של חמלה,
לנגון של כליזמר בסוף חתונה,
מחפש את הנגון,
את הקיום,
בנגון בלי התחלה,
ובנגון בלי סוף,
בנגון של מעלה,
ובנגון של מטה,
ולפעמים, הוא לא מוצא,
ובוקע מבפנים.

יוסי סויד | פרק שירה חומשי

ספר בראשית אומר

"כך ברא אותך הטבע"

ספר שמות אומר

"כלנו עבדים של מישהו"

ספר ויקרא אומר

"לעבודה ולמלאכה"

ספר במדבר אומר

"קול קורא לנדד"

ספר דברים אומר

"עוד חוזר הנגון"

סגולה למכוון

(מָה אֱלוֹ מְדַבְּקִים
אֶל כְּתָלֵי הַגִּיטָרָה, מִבְּפָנִים?
מִי תִלָּה פֹה פִּשְׁקוּיִלִים?
מִי חֲשָׁף זְיוּפֵי בְּרַבִּים?)

פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי הַתְּהוֹדָה
סוֹבְבוּ מִפְּתַחוֹת הַיְכָל הַנְּגִינָה

מִי לֵה' אֵלֵי
לֵה' הַיְשׁוּעָה
רַח בָּס עֲמַל וְאֶזְנוֹן
סוֹל וְסוֹל הַמְּסֻלָּה
סִי גִיד וְאַסִּירָה
מִי יִסְפֵּר שְׁחָקִים בְּחֻכְמָה

מִי שְׁעֲנָה לְגִים מוֹרִיסוֹן וְאַדְלִיק לִילוֹ בְּנוֹרָא
מִי שְׁעֲנָה לְנִיל יֶאֱנַג בְּלָבָא דְדַהֲבָא
מִי שְׁעֲנָה לְלֵאזְנֵרְד כְּהֵן גְּדוֹל בְּעֲנֹתוֹ הַלְלוּיָהּ
מִי שְׁעֲנָה לְגִזוֹן לְנוֹן בְּחוֹרָא קְנָאָה
מִי שְׁעֲנָה לְבוֹב מְרִלֵי בְּשִׁירְתָא דְחֵרוֹתָא
מִי שְׁעֲנָה לְבוֹב דִּילָן בְּבָבָא דְשְׁמִיא

הוא

וְרַק הוּא

יַעֲנֵנִי

מאיזה עין עושים גיטרה

אשוחית־סיטקה נמנית על סדרת המחטניים ונחשבת לעין החמישי בגבהו בעולם. היא מגיעה לרום תשעים מטרים וקטרה המרבי, בגבה חזה אדם, מגיע לחמשה מטרים.

על אף ממדיה, מפתחת האשוחית שכבת שרשים רדודה, לעמק של שני מטרים בלבד מתחת לפני האדמה. את שרשיה שולחת האשוחית למרחק של עד שלושים מטרים, בהתאם למרחקה ממקור מים זורמים.

עבודות אלו הופכות את אשוחית־הסיטקה לעץ שאינו עמיד דיו בפני רוחות סערה, והוא אכן נוטה להשבר.

מדוע לא מפתחת האשוחית שרשי עמק? מדוע מעדיפה את השרשים הרדודים, על אף סכנת השבירה? לזאת אין במחקר תשובה המניחה את הדעת.

תכונה המסיעת לאשוחית לשרד, על כל פנים, היא יכלתה להצמיח מחדש צמרת שנשברה. יכלת זו מעניקה לה תוחלת חיים של עד שמונה־מאות שנה.

משקלו הסגלי הנמוך של חמר העץ, לעמת עמידותו המבנית האיתנה, הפכו אותו למבקש עבור בנית גיטרות אקוסטיות ותרגי אניה.

מטוסו של צ'רלס לינדברג, עמו חצה לראשונה את האוקיינוס האטלנטי, היה עשוי רבו אשוחית־סיטקה.

בתא המטען הסליק לינדברג עבורי גיטרה אקוסטית, לשפלת יהודה.

קעת אני מתאמן בסתר על
 מלוי שמי מדבר בלשונות ערפלי יער,
 שליחת שרשים אל מקורות מים זורמים,
 צמיחה לרום מסלולי נדידה של עוף השמים,

קלות המשקל תוך הגברת החסן המבני,

ועל

שקום צמרת שגשברה.

מוריה אשכנזי-רוזנבלום | ערש

מלים נשפכות נוזליות ומיד קופאות
כמו עשן מלים כבדות מכסות על גבה הבערה
כשהיא שרה
קינה לרדת ערש נחבטת מעלה מטה בתוכה מי-נמצאת-כאן-
חלל-ריק
לעלה רך בשולי שדות גלי הקול
שמיד נובט

איים

איים יעלו מתהומות סמוך להיכן שעין המפלצת מביטה הישר אל
תוך עיני
איים-סחופים ואחר כך עצים יחלו לדהף כלפי מעלה בניני בטון
כמו היו נוצת טוס
עינה הסגלגלה-טרקזית תהפנט אותי מערבולות-אל-פניס-העין
והקול יצא מגופי זנב-שדרה מתפרש יבשיל באפרסמון סוד על עץ
הלילה הקופא

כמו בלדה אתפס בידי את פני הקטנות
להביט מהתחלה אל תוכי

שיר קטן בלילה

שרתי שיר קטן על אֶזְנֶךָ בַּלַּיְלָה
וְהַשִּׁיר הָיָה לֶחַם כְּמוֹ לֶפְנוֹת בַּקֶּר
נִשְׁפָּךְ מִבֵּין דְּפֵי חֲלוֹמוֹת כְּמוֹ מִפֶּת סְתָרִים אֵלֶיךָ
שִׁפְתֵי הֶרְכוֹת בַּלַּיְלָה גּוֹפֶךְ חֶסֶם אֵלֵי שְׁתַּקְתִּי אֶת כָּלוֹ
וְהַצְּלִילִים נִבְעוּ כִּדְיוֹ מְגוּפֵי וְנִסְפְּגוּ בְּגוֹפֶךָ שִׁיר זֶךְ וּמְלֵא אֶהְבֶּה
רַךְ כְּשֶׁד יֵרַח קַל רַחֵף כְּנוֹצָה יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ אֵילֵי צִפּוֹן בְּרִדִּיפָה
וְאֵיל קוֹרָא בְּכַפּוֹת קַרְנָיו קָרָא מֵעַל הַקּוֹוֹת הַמַּיִם

צְלִילִים נִבְעוּ שְׁקִיפּוּיּוֹת מִכְּחוּל עַל פְּנֵיךָ וְהִתְאַדּוּ
רַק הַלַּיְלָה עֲלוּם בִּיפְיוֹ יִדַע וַיִּכְסֶה
וְאַתָּה תִּקּוּם תִּרְכַּס נַעֲלִיךָ תֵּצֵא

חרות לוביץ | בחדר המוזיקה

אל מנהרת הכסף הובלתי את הנפש כלה
אצבעות טופפות על גוף החליל
הצללים על הכסף
רקדו בשדים

הלמות עקבים ברצפה
פעימות מטרונום

נשיפה, שאיפה, נשיפה
שאיפה נשיפה שאיפה
פה, פה דיאז, פה

קסם קדמוני:
שרביט צלילים מכסף
נחש הצער

שוב
מחול אצבעות טופפות
פה, רה, דו, מי
רקדי רקדי רקדי - - -

די.

לפקח עינים
החדר הוא חדר
החליל הוא חליל:
מתכת חמה
רטובה מנשיפה ומפכי

שמן על בד, 80x100

נחל בדידות

ממערת רועים

בצלע הנפש

אפשר לראות

במדרון לבי

עדר פרדות

לוחך ירקות אחרונה.

אל תלך לשם

מה אתה יודע

דלת התדר היא

תהום

הלבדיות.

פעילות

מבעד לדרך הלם-הלב של זרים,
ישר החלומות נמדד בפלם הגוף, בעט
טמון מה שטרם נכתב.

היום שתלתי ידידים ירקים בחלונני:
פעפוע הדם בזרועות, חספוס ידית העץ. כיפוף הברכיים, הנפת
המקוש.
הנפת המקוש, כיפוף הברכיים, נעיצה באדמת הלב,
פעפוע הדם בזרועות.

(מישהו ינשם אתי
מעבר לקיר
בלילות)

רגלי בענת העולם. שטיח חיי:
שתי וערב של תקוות ואכזבות.

מבעד לדרך - הולם לב
מעבר לקיר - נשימות
ומה יהא
על החלומות

איתן ש' דקל | הדים לתווי נדודים

מִהָהָר אֶפְשָׁר לְרֹאוֹת שְׁהַעֲמֵק מְרֻצֵף שְׁדוֹת.

מִהָהָר אֶפְשָׁר לְבַכּוֹת שְׁהַעֲמֵק מְרֻצֵף שְׁדוֹת.

הַחֲתוּךְ הָאֶקְרָאִי הוּא הַנְּגוּן

וְהָרוּחַ

הַמְרַפֶּרֶת תַּפְלָה בְּשַׁבּוּלִים

וּפְרוּרֵי הָאֲדָמָה שְׁבַעֲמֵק

כָּל כֶּךָ רְחוּקִים.

אֶפְשָׁר לְקַרֵּא לְשִׁבְלַת אַחַת

אֶקְרָאִית לְכְּאוּרָה

וְלַצֵּעַק וְלַצֵּעַק אֵלֶיהָ

עַד שְׁאוּהֵבִים

וְלִהְפָּרֵד מִמֶּנָּה, בְּכּוֹנָה

לְהִבִּין שְׁכֵבֵר לֹא מִזְהָה

וְלֵאמֹר כֶּךָ אֵת כָּל הַשָּׂדֶה

מְרֻצֵף הָעֵתִים

מְרֻצֵף הַחֲטִים.

רות גלעד

*

ואחרי ימים רבים בהם לא כתבתי
ותרתי
החלטתי להיות פעמון שוקט שותק
עד שרוח כלשהי
תגע בענבלו
או קרן אור,
ועוד באותו היום
בשעת לילה מאחרת
בשהלכתי להגיף את התריסים
הבטתי בירח המלא
שעננים חלפו על פניו,
ולרגע
לא היה קום דבר בעולם
זולת הירח הנסתר מאחורי העננים
שב ונגלה
וכל פניו המוארים
זורחים אלי,
לגמרי לבדי
רק אני והירח והעננים השטים
צפתי על פני הלילה
נשאת הרחק הרחק ממני
לעבר דממת הלילה
שם
ענבל פעמוני השותק
הטלטל
והפעמון צלצל וצלצל

*

שִׁישָׂאָר בְּגֵרוֹנִי
גִּרְגֵר אֶחָד
וְלוֹ רַק גִּרְגֵר אֶחָד
מִתֵּם הַצְּפוּר.
מִנְתַּרְתּ מֵעֵנֶף לְעֵנֶף הַצְּפוּר מְצִינָת לְעִצְמָה
אוֹ לְהִשְׁתִּיחַ עִם צְפוּר אַחֲרָת,
לְפַעֲמִים מִסְּלִסְלֵת בְּקוֹלָהּ
הִכִּי יִפֵּה שֶׁהִיא יְכוּלָה, שָׂרָה אֲרִיּוֹת
מִשׁוּם שֶׁהִיא מְכַרְחָה, מְכַרְחָה
לְתֵאָר אֶת יְפֵי הַנְּהָר
אוֹתוֹ חֲצֵתָה בְּמַעוֹפָה
וְכִמָּה בְּהִקּוֹ הַמַּיִם,
אוֹ שֶׁהִיא מִשְׁמִיעָה רַק שְׂרִיקָה עֲזָה אַחַת
מִשׁוּם שֶׁבְּצַדֵּי הַדְּרֹךְ
רְאֵתָה צְפוּר מִתָּה

בניה אמיד

לורלאם שלמוב

*

בְּלֶבֶן הַשֶּׁלֶג הָאֵינְסוֹפִי
מִזְדַקֵּף פְּתֵאוֹס הָאָרֶן הַנִּנְסִי

מְנַעַר אֶת הַשֶּׁלֶג מֵעֲנָפָיו
וּמִגְבִּיָּה מִחֲטָיו הַיְרָקוֹת אֶל הַשָּׁמַיִם

הוּא לְבָדוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קְרִיאת הָאָבִיב
שֶׁאֲנַחְנוּ חֲרָשִׁים לָהּ

נֹתֵן בָּהּ אֲמוּנָה
רֵאשׁוֹן בֵּין כָּלֶם בְּצִפּוֹן

הַחֲרָף תָּם

*

בְּקֶר

לְבִשְׁתִּי

בְּגָדִים נְקִיִּים

מְחֻשְׁבוֹת מְשֻׁלָּשׁוּם

וּמְלִים מְאֻמָּשׁ

אֲנִי צוֹעֵד אֶל תּוֹךְ חַיִּי

*

כְּדֵי שֶׁנִּחְדַּל לְסַפֵּר

לְכָלוֹךְ וְאִכְזוֹבוֹת בְּמַעֲשֵׂי אָדָם

אֵין צֶדֶק בְּדַבָּר

לֹא בְּפָחוֹת מְדֵי צֹהֵב בְּעִשְׂבֵי הַמִּתָּה

לֹא בִיּוֹתֵר מִן הִירָק בְּנִבְטִים הַחֲדָשִׁים

אֶל הַמְּקוֹם שֶׁבוּ סוֹלְחִים

בְּלִי מְאֻמָּץ

וְבוֹ הַצֶּדֶק הוּא וְתוֹר

אֲנַחְנוּ נִסְחָפִים

לֹא מְטַפְּסִים

הַנִּצָּח מְחַכֶּה לָנוּ בְּסִבְלָנוֹת שְׂקֻטָה

כְּמוֹ רָחֵם לְעֵבֶר

יֹדֵעַ שֶׁנִּבּוֹא בְּלִי הַזְּמָנָה

וְלֹא נִרְצָה דָּבָר

שחר־מריו מרדכי | סונטת סתיו

עומדים בגבס לשמש, עננים
ומתעבה השלל.
מה הקשר בכלל
לשדה שלא בא בסוד העננים?

מצטררת פאת־שדה במחשבה
שהארון היפה
אפוף הערפל
מגדיל את המרחק ממנה בגנבה.

כשצץ לו צליל ציוץ של צפורים
ממרום צמרת ובצל ציצת העץ,
מצטחק הארץ לצמרמרת

ומתעצמת רוח הדברים:
מסתודד שדה עם קצה־ענן, ומחליץ
בכי־מנצח־על־תזמרת

בית קיי

הנסיעה מקרית ביאליק לבית קיי בנהריה נדמתה לי ארקה.
ונדמה לי כי דמיתי בילדותי שהברכה בבית קיי עמקה.
אמא הסבירה שבית קיי זה בית הבראה. ועד גיל 42
(גרתני בניו יורק. קבעתי עם אתי אייזינגר בקפה מנהטנויל ברחוב
(I42

חשבתי שבית הבראה זה אתר נפש. בחפש
הברכה העמקה נמלאה שמחת השוחים
ותהיתי למה אבא אומר כסאות נוח ולא כסאות נוחים.
פעם הסבה אמא את תשומת לבי לאשה שישבה על כסא נוח.
"אתה מזהה אותה? זאת אפי מפרפר נחמד"
בטלויזיה היא נדמתה אחרת. אבל זהיתי על השיח שליך -
חוחית. "צפור, מה את מזמרת?" הלהבתי את אחי.
אחותי ואני התחרינו בצלילה, ואחי שחה עם מצופים.
אמא ואבא דברו בשפה שצלילה משנה
עם מלים כמו פיזיותרפיה, אינפלציה ורויזיה.
בצריף הסמוך דלקה הטלויזיה. אחותי ואני היינו צופים
בזהו זה. על המרקע ובעמק החזה
זהרה נערה ושמה כנרת*, ועפרה חזה היתה הזמרת
שהכי אהבתי בעולם מכנרת עד ים סוף
(*אז עוד לא ידעתי שזה קאבר ושקאבר זה גרסת כסוי)
אחר כך הייתי חוזר לברכה מהצריף
ושוקע בהרהורים על מלים של אבא כמו ג'בלאות וסלחה
אבא הכין ביצים קשות לפתות ואמא הכינה סלט חריף
אז עוד לא ידעתי שבחויץ קוראים לזה סלט מטבוחה
אז עוד לא צפיתי בי במבט סוציולוגי של מזרח ומערב
ועוד לא פגשתי בהארלם אתי ששלח שיר של משוררת
שזהותה מעוררת ענין רב, ובשיר - בית קיי הוא בית
הבראה לחולי הלם־קרב

שמן על בד, 90x100

איריס שני | בפינות העלומות

"הידעתם כי חייכם שוא?
אתם משרש מות, כל
ענף ישוב אל שרשיו"
(שמואל הנגיד, אוהבי ימים)

אך בפנות העלומות, היכן שבדירות
מתחלפת בשלונה כלחש קלרניתות,
קשובות תנועות השמש
לתנועות גופי הסף, אלה ואלה
מתרחקות וקרבות לפנים החיים
בענף אל שרשיו.

על פני הבוץ הכבד

באצבעות מיבלות, הלוך ורצוא על פני הבץ הכבד
שהותירו אִמְנֵי מלאכה ומכאוב, לפני שיפציע חסד מיסורים:
פית ואפר בסי מינור, ימי הסתו של גולדברג, צלקות
האפסיונטה המדממות תחת סכיני המטרונום וארבע בלדות
שתנועתן כתכריכים ברוח הקרה. חלונות הבית פתוחים
עד אינסוף, אך אין מי שיביט
בכנף צפור על גב ענן, בעצים המצנפים
בצדי השעות ובקברי האור במעלה בית התפלה.
מראות שאחריתם כראשיתם, מחזורי חיים
במעבה יערות ערפליים,
שלוים וידידותיים
כפעילות לב
אדם.

כאן בהיכלות חסדך

"וְהוּא נֶפֶשׁ אֲשֶׁר הִגִּיף תְּסוּכָב,
וְהוּא גִלְגַּל אֲשֶׁר יָסַב עָלַי כֹּל"
(שלמה אבן גבירול, נאל תתמה)

"לְמִשְׁךָ מִשְׁךָ הַיֵּשׁ מִן הָאֵין
כְּהַמְשֵׁךְ הָאוֹר הַיּוֹצֵא מִן הָעֵין"
(שלמה אבן גבירול, כְּתָר מְלָכוֹת)

כָּאן, בְּהִיכְלוֹת חֶסֶדְךָ, רוֹחֶפֶת אֶהְבֶּה
כְּאַהֲבַת אִישׁ יְחִידוֹ, כָּאֵן שׁוֹכְנִים כָּל שְׁחָרֵי
כְּמִשְׁךָ הַיֵּשׁ מִן הָאֵין, כְּאוֹר הַנֶּעְלָם, וְעֵינֶךָ בִּי
כְּגִלְגַּל אֲשֶׁר יָסַב עָלַי-כֹּל, וְאֲנִי
כְּעֶפֶר יְסוּדִי, כְּנִדּוּדִי, כְּמִזָּה וּמִזָּה,
וְעַל אַחַת אֲנִי, פּוֹעֵל וְאֶמֶן,
וְעַל אַחַת נֶפֶשִׁי, כְּרַקְמָה בְּרַקְמָה עֲשׂוּיָהּ.

אין הלב חסר
אלא

אפרת בן־יהודה לוי | כל התורה

הִיקוּם. מָה אֲנִי יוֹדַעַת עָלַי? מַעַט, הוּא
מִתְקִים כְּרָגִיל. וּבְשָׁלוֹ. סוּדוֹ
יוֹשֵׁב בְּכִיס עֲנָקִי שֶׁל שְׁקֵט מִתְפַּשֵּׁט, זְרִימָה
שְׂאֵין כּוֹחַ בְּעוֹלָם לְעֶצְרָה נִמְשַׁכֶּת מִמֶּנּוּ
כְּהֶבֶל הַד, בֵּית חַיִּים נִקְרָאִים בְּתִי
הַקְּבֻרוֹת, הַמְתִּים פּוֹעֵמִים בְּחִלּוֹנוֹת, הַחַיִּים
כְּדוֹנֵג נִמְסִים. אִמָּא שְׁלִי הוֹלֶכֶת
וְשׁוֹקַעַת בְּאַגֶּם מִתּוֹק שֶׁל שְׂכָחָה אֲנִי מִבֵּיטָה
בָּהּ בְּאַיְמָה, מָה עוֹד מְחַכָּה לָנוּ? שְׁקִים
שֶׁל עֶצֶב יִשְׁפְּכוּ מִגַּג הָרַעְפִּים עַל רֵאשִׁי, זַעַם
כְּבוֹשׁ יִצְמָצֵם אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעוּרִים הוֹלְכִים
וְגִדְלִים, זְמַן תּוֹפֵחַ צֶעֶר לְנִסְיוֹן, אֶלְמֵד לַחֲיּוֹת טוֹב
יֹתֵר. לַחֲיּוֹת טוֹב מְאֹד עִם הַמּוֹת
הַמִּתְפַּשֵּׁט, אֶלְמֵד. אֲנִי
יְקוּם זְעִיר מְסִירָה מְחֻצוֹת הַתְּנַגְדוֹת, מְנַקָּה
שְׂאֲרֵיּוֹת פֶּחַד מִהַצִּירִים. אֲנִי יְקוּם זְעִיר לּוֹמֵד
הַתְּמַסְרוֹת.

חגית מנדרובסקי | יהא הגוף

יום אחד הופך אדם לאבן
והגוף שקמה לחבוק לא יחוש עוד.
את חלוקי צערי מידה אני אל תהום.
דמעותי ממסות געגוע
ולפתע קרבה –
קו החיים והמות נחצה
אל מעבר לחורון
המלה.

נטולת קדרות אני פוסעת
בנתיבי הזכרון.
תהא הנשמה צרורה בצרור
חיי.
יהא הגוף לגוף
לחול
לאחות האדמה.

פנימה

מבעד ללע הנפש
נרמסת
עוד גל מכסה דק
בדידות
לדות חדשות מתגנבות
ובאות.

כף־רגל שוקעת בשלג
כשועל חור נשימות.

נצנים של אור
מתוים את הדרך
אל מבוך. אל
התוך.

התעוררות

כגלעין אחוז פּריו, כמאבן
ננעצתי בסלע, דרשתי
אחת להיות עם לבת העולם

על פני ישימון הלכתי כסהרורית
ידעתי עיי הרבן.

מתשת, הרפקתי על לוח לבי,
מאנתי להשכח.

'הנח להכנס!' קראה בת-קול:
'הנח לי מנוחה'.

וכבר פסע הייתי מן העולם הבא

והנה –

לטפו שערותי. בקע הרדן מן הנקבה.

בשרביט של חמלה נגע בי
קיצה.

אישה שפצעה נסתרים

עיפה
ממשחק המחבואים.
כורעת על שפת תהום,
מתפללת ליד עליונה שתגיע

גלים מלחכים את המלח.
אשה זורעת בחול
פרורי אותיות, להצמיח
ארמון של מלים
אל החם
הבטוח.

שמן על בד, 100X110

י' לירם | זאת אחותי

הגעתי לרחוב שלי, וכשחשתי את הרגליים מאיטות את הקצב, הבחנתי בהפסקת החשמל בפנסי הרחוב. הירח, שנישא ברוב אך לא בכל הדרו מעל לבניינים, חלש על הרחוב ללא הפרעה. אורו האפרפר צבע כל עצם שהסכים להפנות אליו צלע אחת, ומה שלא פנה אליו כלל לא היה לו זכות קיום, והוא נאלץ לשכון בחושך הממורמר. פסעתי בפסיעות זהירות על המדרכה. תוך כדי הליכה היפכתי את ידיי הנה והנה באור הירח כמו בנחל שוטף, נותנת לחלב הירח להכתים את גב ידיי ואז להישפך לתוך כפות ידיי ולהתערבב שם עם הצל של אצבעותיי. הזרועות שלי, הירכיים, הנעליים, המדרכה והעצים שמעליה כולם נוכסו אל הירח, והצבעים המגוונים שלהם שרק לפני מספר שעות מילאו את כל העולם ברבגוניות כבר החווירו אל מול הברור הבינרי שהציב בפניהם אור הלבנה – אתה נושא את ההשתקפות שלי או לא? ומי שלא, היה ללא עד לתום עידן מלכותה.

עליתי לדירה, וראיתי שבבניין היו אורות בחדר המדרגות. נכנסתי וקראתי 'הי בנות!' וענו לי בזמזומים משני מקומות שונים בבית. ביקרתי אצל כל אחת ואז נמסתי לתוך הספה, נזכרת שלא ממש נשמתי עמוק כבר כמה שעות. נשמתי, וגם אפשרתי לכתפיי ליפול להן, אחרי שטיפסו יותר ויותר גבוה במשך כל היום בלי לספר לי. ואז, כמו בכל יום כבר חמישה חודשים, חטפתי לי רומן מתוך הערמה וזללתי אותו. איבדתי את עצמי בדמויות, מאפשרת לרגש לנסוק ולצנוח, ולנוע בין ערגה לרוויה, כחומר ביד הסופרים שהזדמנו לספה שלי באותו הערב. יש אנשים שלא מצליחים להירדם בלי ג'וינט, שיחלץ אותם מהגודש הרגשי שלהם. ואני כבר חמישה חודשים שלא הצלחתי להירדם בלי לבלוע רומנים שיצילו אותי מהסטגנטיות הרגשית שלי.

הבוקר העמיד אותי מול המראה ליד החדר של הבנות לטיפול המקיף היומי שלי. לכבוד העולם שבחויץ. פעם הבנות היו מתיישבות למרגלותיי וצופות בכל הטקס כאילו אני מקשטת עוגה – העיניים, הלחיים, הפה, השיער, הבגדים, התכשיטים. מפליא אותי כמה אני עמלה למען איזה בחוץ כללי. כל כך הרבה השקעה וטיפוח וגדוד, בחיים של שמונים שנה זה יוצא משהו כמו שנתיים במצטבר – לא לכבוד הבנות וגם לא באמת לטובת עמיתיי בעבודה, שאני איתם

רוב החיים. אלא בשביל הבחוך. בשביל אנשים שרואים אותי יוצאת מהבית ועולה לאוטובוס. או שצופים בי יורדת מהמשרד לקנות ארוחת צהריים. או הבחוך החגיגי שנמצא באירועים. ההזדמנויות שגלומות בבחוך הזה אינסופיות. אולי בשעה שאני ניצבת לי, נאה ומתנשאת בתחנת האוטובוס, ייגש אלי איש עם משקפי שמש וזיפים ויבשר 'שלוש נעים מאוד אני במאי מלוס אנג'לס אני בחופשה בישראל ובלט לי כמה שאת מהממת ומסוגנת ופשוט רואים עלייך שאת מוכשרת; (עוצר כאן לנשום) האם תסכימי לבוא לשחק את וונדר וומן בסרט ההמשך?

זה אותו הבחוך שאני מתמסרת אליו בזינוק אל הפלאפון, כשכבר שמונה דקות לא הסתכלתי על המסך, 'אולי ביתיים כתבו לי בווטספ ששמו לב שאני מתוקתקת וחדה כתער, ושאני בדיוק האדם שמחפשים כדי לנהל את כל הפעילות של אמזון בארץ, האם אפשר להתקשר אלייך?

הוצאתי את הבנות ויצאתי בעצמי. אחרי מספר צעדים, כבכל יום, חלפתי על פני מוסלמית עם חגי'אב שניצבה על יד חניה פרטית של טויוטה כחולה וחייכה לרכב שיאסוף אותה לעבודה. אישה מרשימה עד מאוד, שהיופי שלה חודר לפני העצמות כמו הצינה ביום סגריר ויבש בלב חורף. הפנים שלה נראו כאילו תוכננו על ידי צוות מומחי פנים משוודיה. עיניים מדויקות בצורתן, שפתיים עדינות אך עם נוכחות ברורה, פניה לבנות ולא מאיפור. כל מה שהיה הופך מראה מערבי למאופק, העצים אותה לכדי נסיכה אצילה וקורנת. על אף כל ההתרשמות שלי ממנה מעולם לא עבר ביננו יותר מהנהון הדדי של חוסר נעימות. והנחתי שאם היא הייתה נעלמת מהיקום היה לוקח לי כמה חודשים לקלוט את זה. היום, משום מה, היא קימטה את מצחה ופתחה את הפה היפה שלה כשעברתי לידה, אולי לומר לי משהו, אך אני שללתי בחטף את האפשרות הזאת והמשכתי לתחנה, השגרה הרוכבת על גבי לוחצת ברגליה הכבדות. עליתי לאוטובוס שהיה מלא באספקה חדשה של אנשים מבחוך, והתיישבתי בכיסא במרכז.

במשך תקופה ארוכה נוח היה לי לסגוד לבחוך הזה, ולהתאפר לכבוד איזו ישות אמורפית הנושאת רוויה לכל הגעגועים הכי אוטוריים שלי. אחרי זמן מה הגעגוע הזה התגבש לכדי עלילה ספציפית, שגם הבוקר הרצתי בדמיון – אני אשב במרכז האוטובוס, בכיסא הפוך מכיוון הנסיעה כי זה מה שהיה, זקופה ונאוה, אב הטיפוס של הנערה במגדל המצפה לישועה, על יד נער עם אוזניות

ענקיות שיבהה מחוץ לחלון, שאריות מהמוזיקה שהוא מפעיל ניתזות לכיוון האוזן שלי. ובפתע לתוך האוטובוס ידהר אביר עם ג'נס וטי שירט על גבי סוס לבן עד אליו, ובעיניים שופעות הערצה יביט ישר אל מרכז האישונים שלי ממרום סוסו. אחרי רגע קסום הוא יצהיר: 'את האישה הכי נפלאה בעולם, וכבר חודשים רבים אני רוכב על הסוס שלי כדי לאתר אותך. האם תסכימי להרעיף עליי מחסדך ולהצטרף אליי ונדהר יחד אל הקוטג' שבנתי לכבודך באיים הקריביים, שם יש רק זוגות מאוהבים ותיירים שמתבוננים בהם בקנאה?' ואקרא מיד 'איפה היית! שלוש ושבע שנים אני מתאפרת ושותה רק דיאט קולה כדי שתבחין בי!' והוא יושיט לי יד ויעלה אותי לאוכף, ואניח יד על גבי המותן שלו, מוכנה להמראה. האוטובוס ייעצר, וכולם יצעקו 'נהג! דלת!' ולא יקרה כלום. ואז האביר יסתובב אליי עם כל ההערצה שלו, ואיאנח ואביע בפנים בלי לדבר 'אתה מבין עם מה אני צריכה להתמודד?' והוא יבין אותי מיד. ואז יצעקו שוב 'נהג! דלת אחורית! (באמת!)' והנהג בלי להרים את המבט שלו יוריד את האצבע שלו לכפתור, והסוס, האביר ואני נתכופף ונצעד החוצה אל המדרכה המלאה באנשים שמחזיקים רבן ומתאמצים להידחק פנימה בהתעלמות מוחלטת מהסוס שחולף על פניהם. ונדהר על גבי האספלט המפויח והסדוק אל החלום, חלום בו בכל פעם שהאביר שלי מביט בעיניי הוא מבין לנפשי ולרגשותיי יותר ממה שאני מצליחה לעכל את עצמי. נאלצתי ללחוץ על 'עצור'. ירדתי מהאוטובוס וחציתי את הכביש למשרד.

***

בארבע ורבע ירדתי לתחנה. כשאוטובוס הגיע ונכנסתי, ראיתי שאני לבד. או כמעט לבד – כשלושים אנשים היו רכונים על הפלאפונים שלהם. הרגשתי כמו מישהי שיושבת בכיתה במבחן פסיכומטרי ומרימה באמצע את הראש להתבונן מסביב על כל השקט האינטנסיבי שנוצר, לפני שצוללת חזרה להישאב כמוהם. אפשרתי לעצמי להפליג בעלילת האביר הקבועה שלי. צופה מן הצד היה מצליח להבחין בקומתי המזדקפת, בצווארי שנהיה ארוך ונשי יותר במהלך החלום שהתפתח לו. לרוב העלילה מסתיימת כשאני יורדת מהאוטובוס, וזה מה שקוטע את הדהרה החופשית שלנו על גבי המדרכה. היום, הגעתי לדהרה המדוברת והתפכחתי לראות שאנחנו עוד רחוקים מהרחוב שלי, והאוטובוס כלוא בפקק אדיש במיוחד. שלישי מהנוסעים אימצו את צוואריהם בחיפוש אחר

מקור העיכוב ללא הצלחה, אז הנחתי שהקולניים מביניהם יעדכנו את כולנו ברגע שיגלו. נתתי לעצמי לשוב אל הדמיון, שם טרם יצא לי בפועל להגיע לקריביים. האוטובוס נע יותר ויותר לאט, ואני זירזתי את הסוס הראוי לשבח שלנו, שדילג על ארצות רבות שעה שאני מתאמצת לשמור על פנים מוקסמות ומבט חלומי. הגענו לחוף במערב פורטוגל והאטנו לקצב של אוטובוס שתקוע בפקק, עד שהגענו למים. האביר ירד מהסוס, בחן את המים ואז פנה אליי במבט הרבה יותר פרגמטי ממה שהיה לו עד כה, והתחיל להסביר לי שבאמת לבנות אונייה ייקח לא מעט זמן, ויש מצב שעדיף בהרבה לדהור, בדרמטיות כמובן, אל שדה התעופה בליסבון ולטוס לקריביים. 'לא ייאמן!' פלטתי בקול, והנוסעים הסמוכים אליי הנהנו בהסכמה, האוטובוס הפסיק לגמרי לנוע. הבהרתי לאביר היקר שכנראה שהוא לא מספיק הבין את העניין כאן, ושהסוס הזה אמור להצמיח כנפיים או לדהור על המים או שהוא מוזמן למצוא פתרון רומנטי אחר בו הוא דוהר ואני מחבקת והשיער שלי מתנופף ברוח ועדיין שומר על צורה יפה כשננחת; והכול צריך לקרות כמו שדמיינתי בדיוק, הרי אנחנו עוד בדמיון שלי! והאביר הרכין את הראש ועלה חזרה על הסוס, קצת פחות כמו אביר מאוהב וקצת יותר כמו נהג מונית ששב לרכבו אחרי ששוטר הביא לו דוח. אז על אפו ועל חמתו ועל גבו של הסוס נסקנו בשעטה מעל לים האטלנטי, וכשנחתנו האוטובוס התעטש. ברעש כזה שאוטובוסים ומשאיות עושים כשהם רוצים להקפיץ עוברי אורח תמימים. מסביבי התחיל דיון אם אולי עדיף כבר לרדת וללכת. האביר ירד והוביל אותנו לפרגולה של בית חמוד סמוך לחוף. ירדתי אל כיסא עץ ונשמתי עמוק. נשימות של הווה. האביר התיישב לידי. הנהג כיבה את המנוע. אנחה עלתה מאחד המושבים. רגעים ספורים של שקט חסרי הגדרה עברו. פניתי לאביר –

'מה תרצה שנעשה הערב?'

'אָה, שאלה טובה. למשל מה?'

'משהו זוגי אולי?'

'נראה סרט?'

התחלתי לשמוע רעש של סירנות מבחוץ.

'סרט זה לא משהו זוגי.'

'מה את היית רוצה?'

הראש שלי נפל. לעצמי חשבתי 'שאתה תדע איך לסחוף אותי מהרגליים, כמו היום, אבל תמיד. שאתה תהיה תמיד הכי זוגי והכי מלא בחיים ובהרפתקאות', ואפילו בדמיון התביישתי להשמיע את זה בקול. התבוננתי באמבולנסים שחלפו לידי בחלון, נגד כיוון התנועה. הרצתי בראש את ההמשך. אנחנו מתעוררים למחרת ונזכרים שגם בקריביים צריך לשלם על קניות ועל חשמל, ועל התקנת שכבת איטום נוספת לחזית הקוטג' בגלל הקרבה לחוף. ונלך לחפש עבודה ובערב נחזור לבית מבולגן ונחשוב מה לעשות עם הסוס שממשיך לנשנש את הנעליים שלי ואיך נשקם את הקשר הזוגי שלנו. ובכלל למה אני צריכה כל כך להתגדר לכבוד הבחוף, הרי הבחוף כבר מצא אותי ואני חיה איתו. ואט אט התפכחתי ששבתי אל החיים במלוא המעוף השגרתי שלהם. שלראשונה הגעתי מבעד למפתן העתיד וגיליתי עוד המון הווה אפרורי וסתמי. הרגשתי נבגדת. כמו מי שהמתין חודשים לקבל מפה לאטלנטים וכשזאת נופלת לידיים שלו הוא מפענח ומגלה שהיעד הסופי הוא לא אחר מהדירה שלו עם השיש המלא עד גיחוך בכלים שדורשים שטיפה. חיי שגרה המלאים עד למחנק בחוסר אדרנלין. חוסר חיות. קיפאון. הנהג התיישר בכיסאו והתניע.

הרכבים שלפנינו התקדמו בזהירות ובגישוש, וכך גם אנחנו. עם ההתקדמות חשתי כאילו כל הדמיונות שלי נשארו באוויר, במקום שהמוח שלי הגה אותם, כמו ענן עשן של סיגר. וכשהתרחקנו עוד בהדרגה, יכולתי לראות את הענן מתפוגג, ואת העתיד האקזוטי שלי אובד.

עוד מזועזעת מהאובדן, בהיתי מחוץ לחלון כשאר הנוסעים. נתתי לעיניים לשוטט וללקט להן אורות אדומים, דלתות אמבולנסים פתוחות. חובשים רצים ובידיהם אביזרים, שוטרים מדברים בטלפון לצד צופים מרותקים במדרכה. אלונקה פתוחה, עיניים מדויקות בצורתן, מעשה ידי אומן. שפתיים עדינות ויפות, פנים חיוורות כשלג ולא מאיפור. שיער שחור כלילה חסר ירח, שרוע על גבי צוואר ארוך ואציל. חיג'אב מושלך על האספלט השותק, לצד רסיסי פנס של רכב. זינקתי לחזית האוטובוס, והמילים 'אני חייבת לרדת!' נפלטו ממני בבהלה. תמה עליי הנהג, ואף אני תמהתי על עצמי. חשבתי מה אפשר לשלוף שיעקוף כל ויכוח עם האקסיומה שלא עוצרים ליד זירת תאונה. שלפתי 'זאת אחותי!' הדלתות נפתחו. הפסקתי לחשוב ודילגתי החוצה. ראיתי שוטרים, והפעם 'זאת אחותי!' נבעה מהגרון החנוק שלי, לא מהראש. כרעתי

ליד האלונקה ופרמדיק חסם אותי ברכות. מלמלתי בשקט 'זאת אחותי!' בהיסטריה כבושה. הפרמדיק פנה אליי ועצם את עיניו למחצית השנייה, והנהגן, בלי להסיר את היד החוסמת שלו. עברו עשרים שניות ארוכות, והבחנתי בדמעות הזולגות מהסנטר שלי בטפטוף מהיר על הזרוע המושטת של הפרמדיק.

הרימו את האלונקה לתוך האמבולנס ונכנסתי אחריה, לוחשת 'זאת אחותי, זאת אחותי' כמו מנטרה שתפרוץ כל מחסום, כולל גם את מחסום ההיגיון של עצמי, את התהייה שלי מה אני קשורה בכלל. התיישבנו מסביבה, והדלתות נסגרו. התחלנו לנוע, ואיש לא טיפל בה. דרך הדמעות חיפשתי את העיניים של אנשי המד"א שהיו איתי, והעיניים שלהם פנו אל היחיד ברכב בבגדים אזרחיים, קרוב לדלת. כנראה הוא זה שאחראי על חריצת גורל ועל המצאת משפטים גמלוניים שאמורים להלוס מציאות שאין עבורה מילים. הוא פנה אליי והפטיר 'אני מצטער'. הראש שלי צנח לתוך ידיי שהיו פתוחות לצד האלונקה. הדמעות החמות שלי חלחלו דרך האצבעותיי, ויחד עם השיער שלי התמוגו עם השיער הפחם והקסום של – אפילו לא ידעתי את שמה. והתביישתי לשאול את מי שבעצם ציפה שאודיע למשפחה.

נשארתי מעורה בה. הגעגוע מילא את כל גופי והאהבה פעמה בי. געגוע למה שלא באמת הכרתי והיה מולי כל כך הרבה זמן, ואהבה לכל מה שקיים בעולם שלי. באורך פלא, הרגיש לי טבעי שאהיה מחוברת בעבותות למי שהיה לה חלק כל כך זעיר בחיי, וגם חיוני, כמו תכשיט קטן ומנצנץ. כל כך רציתי לדעת מה השם של התכשיט הזה, שלפחות יהיה לי מעתה שם לענוד על ליבי. תכשיט של האנושות כולה. הרמתי את הראש והרגש געש מתוך האצבעות שלי אל תוך מסך הטלפון –

'שירה מהממת ומתוקה שלי, אהבת חיי. אני חייבת ללכת ללוויה היום, אז אגיע מאוחר מקסימה שלי. בבקשה תגידי גם למעיין הנסיכה'.

לחצתי על 'שליחה' מהר, לפני שאדמיין את הפרצוף של שירה קוראת את ההודעה. לא רציתי שהציניות שאני זרעתי בה תצנן את המוחשיות של הקשר איתה שכמעט מיששתי באצבעותיי.

הרכב עצר. נצמדתי אליה. ונשארתי צמודה אליה בשעות שטלטלו אותנו מבניין לבניין, ובין פקיד לפקיד, עד שהוקפנו במשפחה שלה. הבכי התהומי שלהם פתח שנית את מעיינות התחום שבי, והם הניחו

לי לבכות איתם, על מושא האהבה שלהם ושלי. שוב התביישתי לשאול את שמה, שעה שהם צפו בי הדוקה במוות כאילו החיים שלי תלויים בו. הם לא אמרו לי דבר. נתתי לעדר הרגשות שנהרו דרכי לסחוף אותי, ולגלות בפניי עומקים של כאב ושל געגוע, של חמלה ענוגה עליה ועליהם ושל אהבה שגלשה ממני על גדוטי לכל עבר, על כל האדם ועל כל החי, ונתתי אל ליבי.

התקדמנו לקבורה, ושמעתי הרבה מילים שלא הבנתי, וגם אם הן היו בעברית הן היו נשמעות לאוזניי כמו קול גריפה של אדמה לתוך בור פתוח. נעלמתי מהחבורה ורגליי הנאמנות, שהוליכו אותי כמעט בלי הכוונה של המוח מאז הזינוק שלי לקדמת האוטובוס שעות רבות קודם לכן, כעת הובילו אותי חזרה לרחוב שלי, והעלו אותי לדירה. גופי תשוש אך רוחי תוססת במרץ ורגש וחיים, אחזתי בידי החורקת בשתי ידיי כדי לשוב אותה בשקט. שירה ומעיין ישבו יחד על הספה, שירה נשענת אחורה, עיניה הסגורות מביטות כלפי מעלה, וראשה של מעיין נשען על כתפה, שעה האדום שרוע על חולצתה של שירה בפראות. הפרצופים העדינים של שתיהן היו נראים לי זורחים. דילגתי אל שירה וחיבקתי אותה עם כל כולי. אם היו לי עוד עשרים זוגות ידיים הייתי מחבקת אותה עם כולם באהבה מבעבעת. הדמעות שלי ולגו לתוך השיער החלק שלה, וגופי רעד מאהבה. היא מלמלה משהו ברוח 'אימא מה קרה', והייתי את הגוף שלה לשכב על הספה. עברתי ונישקתי את מעיין על המצח הטהור והמתוק שלה. החזקתי בה ונרדמתי איתן. את חדות החיים בעצמם, ללא כל חידוש או ישועה, חשפתי רק במפגש אינטימי עם המוות.

הבוקר כינס אותנו למטבח, שם התארגנו וארגנו יחד את האוכל להמשך היום, מעיין חילקה סלט שהכנתי לשלוש קופסאות, ושירה טיגנה בצל להוסיף לחביתות. יצאנו יחד מהבית, וליוויתי אותן עד לתחנה של ההסעה שלהן. חיבקתי אותן עד שזה הספיק להן, ולי עוד נשאר המון בפנים. כל כולי הייתי תקווה שאדע כיצד אצליח לשוב ולהתמלא באהבה ובחיים אחרי שזה ידעך בי, שאוכל לעורר בי את התהומות בלי תלות במצב חיצוני.

שבתי לרחוב שלנו, נעמדתי והבטתי מסביב. השמש ניצבה ברוב הדר ועוז כבר הרבה מעל לעצים, וקרניה הבלתי נראות האירו כל פרט ופרט בתבל בגוון המיוחד לו. פרחי חרדל שצמחו בפניה של חניה חייכו אליי חיוך צהוב זוהר, והעלים הירוקים והרחבים שלו הצלו בירוק כהה על גבי העלים הנמוכים יותר. לאורך שריגי

פסיפלורה מבריקה שעייטרה סורגים סגולים, נמלים שחורות העפילו בחיפזון בחיפוש כנימות. היפכתי את ידיי הנה והנה באור השמש, ונחשפו בפניי צורות וצבעים מגוונים שטרם הכרתי בהן. אצבעותיי האירו באור האדום של החיות הגנוזה בהן, ורמז של חוס לייטף אותן.

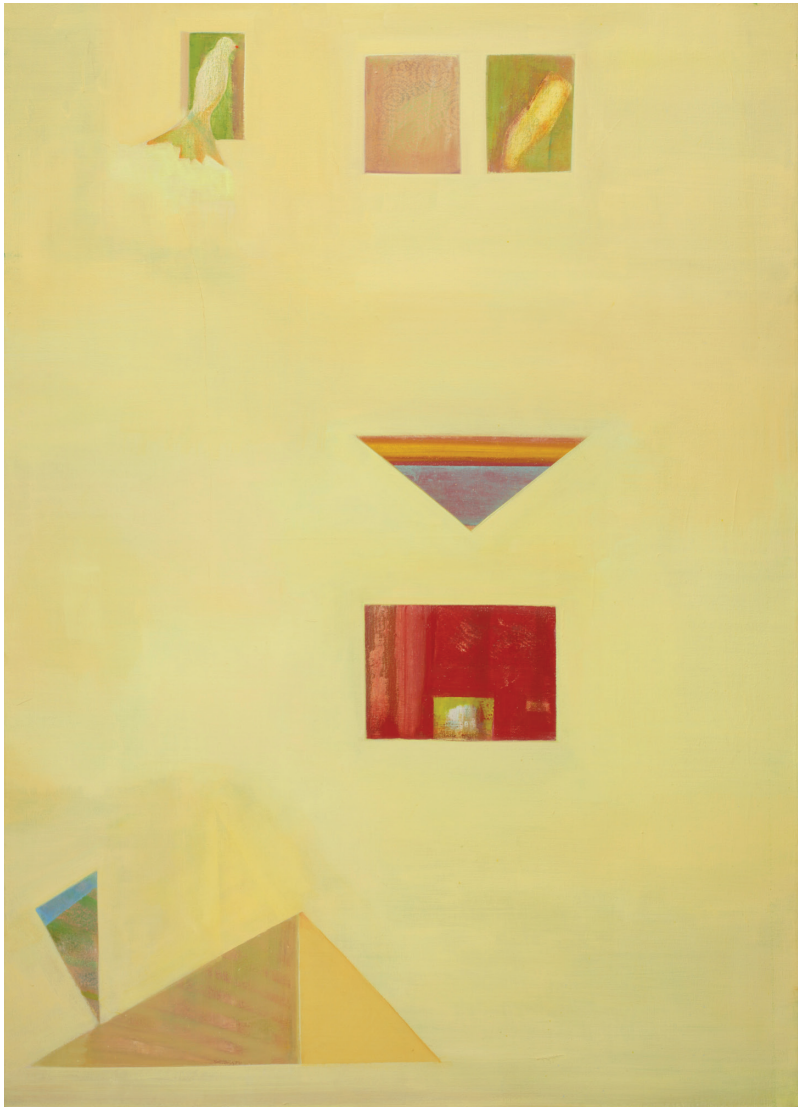
חתולה עם פרווה לבנה, כתומה ושחורה, זכה ורכה כאילו כובסה בטל הבוקר, ניצבה זקופה על גבי מכסה מנוע של טויוטה כחולה, זנבה מלפף את הרגליים שלה מלפניה, בפה אטום ובמבט נוקב שעקב אחר תנועות ידיי. הייתי מלאה בסקרנות ובפתיחות שובבה, והייתי בטוחה שהיא מרגישה את זה. התקרבותי אליה, ידי מושטת לקראתה במרחק של פחות משני מטר, והיא לא זזה, אבל פתחה את העיניים שלה עוד יותר. צעדתי עוד צעד זהיר לכיוונה, ובהבזק הגוף שלה הנמיך והיא הקפיאה את עצמה במוכנות לזינוק צידי, מבטה עדיין מכוון עליי כמו אקדח. הנחתי לידי ליפול לאט, וצחקתי בידידות דרך פה סגור. 'בסדר, בסדר', הרגעתני. 'נתחיל לאט. שלום, אני רחל'.

אסתר קמרון | אש זרה

שָׁפָה לֹא לִי, וְאָרֶץ לֹא מוֹלָדָת,
דָּת, לֹא יִדְעוּהָ אֲבוֹתַי,
בְּיָדַי פָּרַח נִכְרֵי שֶׁל אֶהְבֶּה נִפְרָדָת:
הֵן נִגְזְרוּ גְרוּת וּנְזִירוּת עָלַי.
אוֹי לִי, מָה אֶעֱשֶׂה, עַתָּה עַל שִׁפְתַי
שֶׁלֹּהֶבֶת הַמֶּלֶךְ עָרְטִילָאִית רוֹקְדָת,
וּמִבְקֵשׁ בְּרִק-אֱלֹהִים דְּרָכֵי לְרָדָת
בְּדָרְךְ כְּלֵי קוֹלֵט, נִצֵּב עַל הַר סִינַי?

אִם תְּזוּז־שׂוֹא פִקְדָנִי, שִׁקְר אֹר כּוֹכְבִי,
שִׁקְרוּ נְשִׁימָתִי וּמִטָּה אֶהוּבִי,
וּמִחֲשִׁבְתִי כְּלָה מְבוּדָה סְתוּם.
וְאִם אָמַת הִיא – אֱלֹהִים, כְּמוֹנִי, דֵּל וְרֵשׁ,
כְּמוֹנִי עֵרִירִי, בּוֹדֵד, נוֹאֵשׁ,
כִּי לִי נִזְקָק, לְמַנְדָּה מִן הַיְקוּם.

(1983)

שמן על בד, 75x105

*

עשיתי כל מה שצריך
טוענת היונה
מבעד לחלון

והבקר עוד לא בקר

*

מי יתנני שמאן, צדיק, בעל שם,
ואקח ידך בידי
ואזרים מלים בקצב דמד
וגרד למעמקי הסבל
שאליהם השליך ענק נוכל
את טבעת הרפואה.

אבל אצלנו חרף
ונעשה קר
(בשלי, בשלד, בשל כלם?)
על פני המים השחרים:
את טובלת לבד.

ואני אקח את ידי בידי
וארד למעמקים
אם לא של הסבל
אז של בדידותו.

תלושה

אלוקי, בנשמה שנתת בי
איני מרגישה.

אני מתפללת
מבעד ליאוש
תלושה
תחת תקרת בטון
באפלה

רק המלים קופצות
לתוך מלכות האור

אנא, המלים,
התפללו
עבורי

*

אֵל תֹּאמְרוּ
שֶׁהַעַיִן שֶׁנִּפְקְחָה
שׁוֹב נִעְצָמָה
שֶׁהַיָּד גִּישָׁשָׁה בְּרִיק
שֶׁהַדָּרֶךְ הַיְבֻלָּה לְדַלֵּת
נְעוּלָה

אִמְרוּ
שֶׁזְרָחָה הִקְשֶׁת בְּעַיִן
שֶׁהַיָּד מְצָאָה יָד וְיָד וְיָד
שֶׁהַסֵּף נִחְצָה
אִמְרוּ, שֶׁהָאֶבֶן פּוֹרַחַת.

גאולה שינה | צדפים

מִשְׁרֵשֶׁת הַצְּדִפִּים
 שְׂאֵמִי אֶסְפָּה בְּחוּף יַמָּה שֶׁל תַּל אַבִּיב
 בּוֹקְעוֹת צִעְקוֹת שְׂמִיחָה וְהִתְרַגְּשׁוֹת.
 שִׁירָה פּוֹרְצַת בְּשִׁפְתֵי הַל
 שְׁחֻזָּה מִן הַקֹּדֶשׁ,
 וְהַלְמוֹת רַגְלִים הַחוֹבְטוֹת
 הוֹרָה סְפוֹנְטָנִית בְּרַחֲוֹבוֹת.
 וּבְכָל הַהִמְלָה אֲנִי מְזַהָה
 אֶת צְחוּקָה הַמִּתְגַּלְגֵּל
 שֶׁל אִמִּי הַנְּעֵרָה
 וְנִעְקוּרִיָּה הַנִּרְגָּשׁוֹת
 "יֵשׁ לָנוּ מְדִינָה".

להחזיק את התקרה

איך ידעתי כבר אז,
בכתה ה',
כשבכל יום אחרי בית הספר
עמדנו אנה ואני
והחזקנו את התקרה
של הבנין שלה
(משחקות את אטלס והרקולס),
שכך אצטרך לעשות כל חיי.

ורד טוהר | ממעמקים

רונית עקביה עבדה במפעל מגבות בערד מגיל עשרים. הייתה נוסעת מדימונה לערד כל יום. אפילו יום חופש אחד לא לקחה לעצמה אחרי השחרור, הייתה חייבת לפרנס את עצמה, למרות שביתיים גרה אצל ההורים אבל לא היה לה שם נוח במיטה הנפתחת עם אחותה הקטנה, והריח של האקונומיקה מהשירותים הקטנטנים שהיו צמודים לדלת של החדר שלהן הטריף אותה ובצד השני החדר של אבא ואמא ועוד חדר, של שלושת האחים הבנים, שהיה כעור ומבולגן והדלתות של הארון שלו לא נסגרו עד הסוף. רונית עקביה הייתה עובדת חרוצה, שקטה, לא מתלוננת. אז מה אם לא הייתה לה תעודת בגרות. נכשלה כמעט בכל המקצועות חוץ ממתמטיקה שלוש יחידות שקיבלה שבעים. אמרה שהראש שלה קשה, לא נכנס אליו שום דבר והאוזניים סתומות כמו בירידות לים המלח. במפעל המגבות בערד כל זה לא היה חשוב. היה לה טוב. הייתה מחייכת כל היום לעצמה.

אחר כך התחתנה עם שלום, הבן של אטיאס מהדואר. אטיאס האבא דווקא היה מבסוט מהשידוך, אמר שרונית בחורה טובה, חרוצה, שקטה, לא מתלוננת. רונית ושלום אטיאס היו מאושרים ביחד. חרוצים, שקטים, לא מתלוננים. הוא אהב לגלגל באצבע את התלתל שלה שמאחורי האוזן וככה היא הייתה נרדמת כל לילה. שנים אחר כך הייתה רונית אטיאס בת ארבעים ושלום הזמין להם סוף שבוע בבית מלון בנתניה. נסעו מדימונה לנתניה וישבו על שפת הים והיא מתבוננת באבנים הגדולות של שובר הגלים ורואה איך הגלים מתנפצים עליהם וזה היה קצת מפחיד אבל גם מהפנט והיא לא הפסיקה להסתכל על המים ועל האבנים ועל הגלים ופתאום באה לה מחשבה. היא החליטה להשלים בגרויות אפילו שהיה לה ראש קשה. אפילו שכבר לא ראתה כל כך טוב ושלום כבר מזמן אמר לה להיכנס אחרי העבודה לאופטומטריסט בקניון שאולי היא צריכה משקפיים. רונית אטיאס החליטה להשלים בגרויות. ככה היא החליטה בנתניה כשהתבוננה בשובר גלים ועם ההחלטה הזו חזרה הביתה, לדימונה.

שלום בעלה דווקא עודד אותה. הכול צפוי והרשות נתונה, אמר לה. לכי, תלמדי, למה לא. תפסיקי לעבוד ולכי ללמוד אם זה החלום שלך. המפעל יסתדר גם בלעדייך. עשית את שלך. ככה,

אחרי עשרים שנה, התפטרה רונית מהעבודה. ישבה רונית יחד עם מאור, הבן הגדול, שהיה בכיתה י"ב, ולמדו יחד למבחן באזרחות ולמבחן בהיסטוריה ולמבחן בספרות. היא יושבת בצד זה של השולחן בפנית אוכל והוא יושב בצד השני. והוא מסביר לה הכול והיא מקשיבה ומבינה והראש רך כמו חמאה והאוזניים כמו האנטנות של הטלוויזיה שחור לבן בבית של סבתא שרה זיכרונה לברכה והלב מתרוגן והיא מרכיבה את המשקפיים החדשים ורושמת סיכומים בעט בתוך מחברת שורות שקנתה והיא מחייכת כל היום לעצמה.

ואמרה רונית לעצמה כל מה שעושה לטוב הוא עושה. הינה היא הצליחה כל כך יפה בבחינות הבגרות שעכשיו היא החליטה ללמוד חצי מערכת במכללה בבאר שבע. ובעלה שלום מרוצה מההחלטה שלה, מספר בגאווה לשכנים, שהינה, עוד כמה שנים בעזרת השם רונית תהיה הנדסאית. והוא גם קנה לה אוטו שתוכל לנסוע ללימודים במכללה ולחזור מוקדם הביתה, אחרת לא נזהה אותך ואת לא תזהי אותנו אחרי ארבע שנים בבאר שבע, ככה אמר לה. נהגה רונית כל יום לבאר שבע באוטו שקנה לה שלום וסיימה אחרי ארבע שנים גם לימודי הנדסאים והיא כבר בת ארבעים ושש. כל דימונה מתפעלת ובעלה שלום מכבד אותה יותר מכולם. והיא אומרת לו הכול בזכותך. ובלילה הוא מגלגל באצבע את התלתל שמאחורי האוזן וככה היא נרדמת.

אבל מאז שסיימה ללמוד הנדסאים חצי מערכת בארבע שנים במכללה של באר שבע מתערבלים בשנתה הגלים סביב הסלעים והמגבות מתגבהות גבוה מעל ראשה והיא יודעת שמה שהיה הוא שיהיה והים רחוק רחוק מדימונה והגלים גבוהים והם מתנפצים לעברה. בכל בוקר היא אומרת בלחש ליד החלון של חדר השינה אחרי שהיא מרימה את התריס ממעמקים קראתיה ה' והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו וקרן אור מבליחה על תלתליה והיא כבר לא מחייכת לעצמה כי היא כבר מבינה כמה ידע יש בעולם וכמה הידע רחב וכמה העולם גדול וכמה דימונה קטנה ואיזה סיכוי בכלל היה לרונית עקביה בעולם.

עמיר עקיבא סגל | הסדר החדש

עלי לשוב ולאכל בשר. להתחזק בשביל הבית הזה ולשכח את הרחוקים, גם בירושלים. עלי לקנן ולא להרחיק מכאן לזמן רב. להקים מדפי ספרים חדשים ולהניח להם להתמלא מאליהם. להמתין לשיחות ולא לפנות למקומות עבודה חדשים. להיות מנח על אשה. לדעוך עד יום המחלה הבא. לפנות אל החלון במערב ולא לתלות שלט לקראת הבחירות המתקרבות. עלי לשוב ולאכל בשר. להניח לגוף להתרחב ולרצון להתרפד. לשכח את הילדים מבית הספר ולהתמקד בגן הילדים כהונה מתמשך. להעדר מתחלת הערב ולהתעורר בלב הלילה. לא לשוב להרדס. עלי לשוב ולאכל בשר ולנסות מתכונים שונים. לקצץ ירקות עם הבשר ולהוסיף לערבב. אין מקום להעלב, אבל עלי לנטש את המחנה ולקנות דברים לבית.

גאולה הודס-פלחן

*

שָׂרְפִים בְּכַל,
לִית אֶתְר פְּנוּי מֵהֶם,
כְּנִפְיָהֶם הַגְּדוּלוֹת
סוּגְרוֹת עַל הַשָּׁמַיִם,
הַכֹּל פִּיָּהֶם חוֹרֵךְ
אֶת הָאֵוִיר הַמְּלָכָן,
כֹּל הַדְּרָכִים
בְּחִזְקַת שָׂרְפִים,
כֹּל הַנְּדָאִיּוֹת
בְּחִזְקַת שָׂרְפוֹת.
וְאָנוּ שְׂאִינְנוּ מְלוֹא גּוֹפְנוּ,
אָנוּ שְׂאִינְנוּ מְלוֹא רוּחֵנוּ,
לֹא נִדְעַ.

*

בְּלִילָה הַכְּבִיר לֹא זָהִינוּ
אֶת הַצְּלִילִים שֶׁמְקַרְבֵּם בָּאֵנוּ
וּכְכֹל שֶׁהַעֲמָקָנוּ לְחַתֵּר
הַבְּחִנוּ בְּגִוּוֹנִים וּבְנֵי גִוּוֹנִים
וְהִיֵּינוּ נוֹתְנִים בָּהֶם סִמָּנִים
לְיָמִים, עֹנֹת, זְמַנִּים וְשָׁנִים
וְהֵם נָתְנוּ בָּנוּ חֹתְמוֹת
וְזַעְקוֹת שֶׁל אֱלֹמִים
וּבְשִׁקֵּט הָאֲחֵרוֹן הַכְּרָנוּ וַיִּדְעֵנוּ
אָנוּ, אָנוּ, הַצְּלִילִים שֶׁמְקַרְבֵּם בָּאֵנוּ

*

אֵין הַיֵּשׁ מִתְמַלֵּא אֱלֹא מִן הָאֵין
אֵין הַשְּׁפַע יוֹרֵד אֱלֹא לְמִי שֶׁמְשִׁים עֲצָמוֹ כְּמַדְבָּר
אֵין הַלֵּב חָסֵר אֱלֹא לֵב חָסֵר

על אודות האומנית והאומנות

הדס שקדי - אומנית תושבת תקוע, במקור מירושלים, ילידת 1983. בוגרת המחלקה לאומנות במכללת אמונה ותלמידתו המובהקת של הצייר טוביה כ"ץ. הציגה מספר תערוכות: "אורות מדבר" (נחלת שבעה, 2014) ו"הסוגסטיביות שבצבע" (תיאטרון ירושלים, 2019). נוסף ליצירתה, הדס בוגרת לימודי רכיבה טיפולית במכללת וינגייט (2010-2011) ועוסקת בתחום זה. עבודותיה של הדס עושות שימוש בצורות הבסיסיות ובצבעי יסוד, בגוונים עזים, במשטחים רחבים ובשכבות רבות של צבע, באופן המפיק ציורים אשר כמו "קופצים אל העין". מאידך, יש בציוריה מן המרומז והמופשט, החידתי והנסתר, באופן שמושך את הצופה להתקרב ולהיטיב להתבונן ולהבין. אלו הם ציורים היוצאים לקראת הצופה ומושכים אותו אליהם בעת ובעונה אחת. הציורים כוללים בחלקם שימוש מינימליסטי באלמנטים צורניים סימבוליים, מתוכם עולה איכות רוחנית ודתית (ציפור, פירמידה, לוחות שלמים ושבורים ועוד). חלונות, דלתות וסדקים, כמו הופכים את הציור פתח לעולם נוסף, אחר, ומקיימים דיאלוג מתמיד בין פנים וחוץ, על רקע נופי טבע ונופים אורבניים בעלי ניחוח ירושלמי. הבחירה ביצירותיה של הדס לגיליון זה נראתה לנו טבעית: היחסים בין הצבעים בציוריה מעוררים רגש, סקרנות ופליאה, ולעיתים עליצות ותחושת ריקוד. נדמה כי איכותם זו מקרבת את הציורים לעולם הניגון, שמופשט הוא ופורט על נימי הנפש. ואילו הצורות הטיפולוגיות וציורי המבנים המקושטים, המזכירים בתי כנסת, מתכתבים עם עולמה של תורה.

מתוך דבריה של הדס על תהליך היצירה
"יש בציור איזה סוד.

לכן אני אוהבת לעסוק בו. נמצא במקום בין הגלוי לבין הנסתר. בציורי השמן יש אפשרות לעבוד רבדים רבדים. שכבות של עומק של גילוי והסתר. מחפשת את הרגע הזה. נוגע לא נוגע. [...] בדרך עבודתי, מבקשת את החופש להיות כנה ונאמנה לעצמי. בלי להיות מוגבלת מתכתיבים חיצוניים [...] זו עבודה על דיוק. הקשבה לתהליכים. לכבד את הרגע. להיות קשובים אליו. להסכים לעבור תהליכים. לא להכריח את הציור מחד, ומאידך להיות אקטיבית ביצירה.

לומר את שלי הכי בבירור. הכי בהיר ומדויק. בלי פשרות.
כשמגיעה למקומות שמרגישה שהדברים על מקומם – גם אם זה
באמצע הדרך – זה יוצר שמחה.
לצייר זה לעבור דרך, לעיתים ישרה, לעיתים יש צמתים לא ידועים
– אבל – כמו שלומדת ממוריי –
הציור כבר מוכן, רק צריך לגלות אותו.
בדרך עבודתי מנסה ללמוד מהמציאות, לקבל התרשמות מהציור
הגדול. בלי לנסות להעתיק.
ישנו דיאלוג של המציאות ומה שמקבלת ממנה עם העולם הפנימי
והתפתחותו.
העבודה היא חיצונית ופנימית בו זמנית. לפעמים מה שרכשתי
בעצמי עוזר לי להתקדם בציור, ופעמים להפך, הוא מעמיד אותי
מול האמת כמראה ודורש ממני לעבור עוד שלב בתיקון המידות.
הציור בשבילי זו מתנה – דרך לעשות סדר פנימי. לתת לכל דבר
את מקומו. וכשכל צבע נמצא בנוכחות במקומו המדויק, מתוך
מפגש ויחס נכון עם כל החלקים האחרים, אז יש ציור שלם, שיכול
להדהד במציאות ולהיפגש עם עולמות נוספים.”